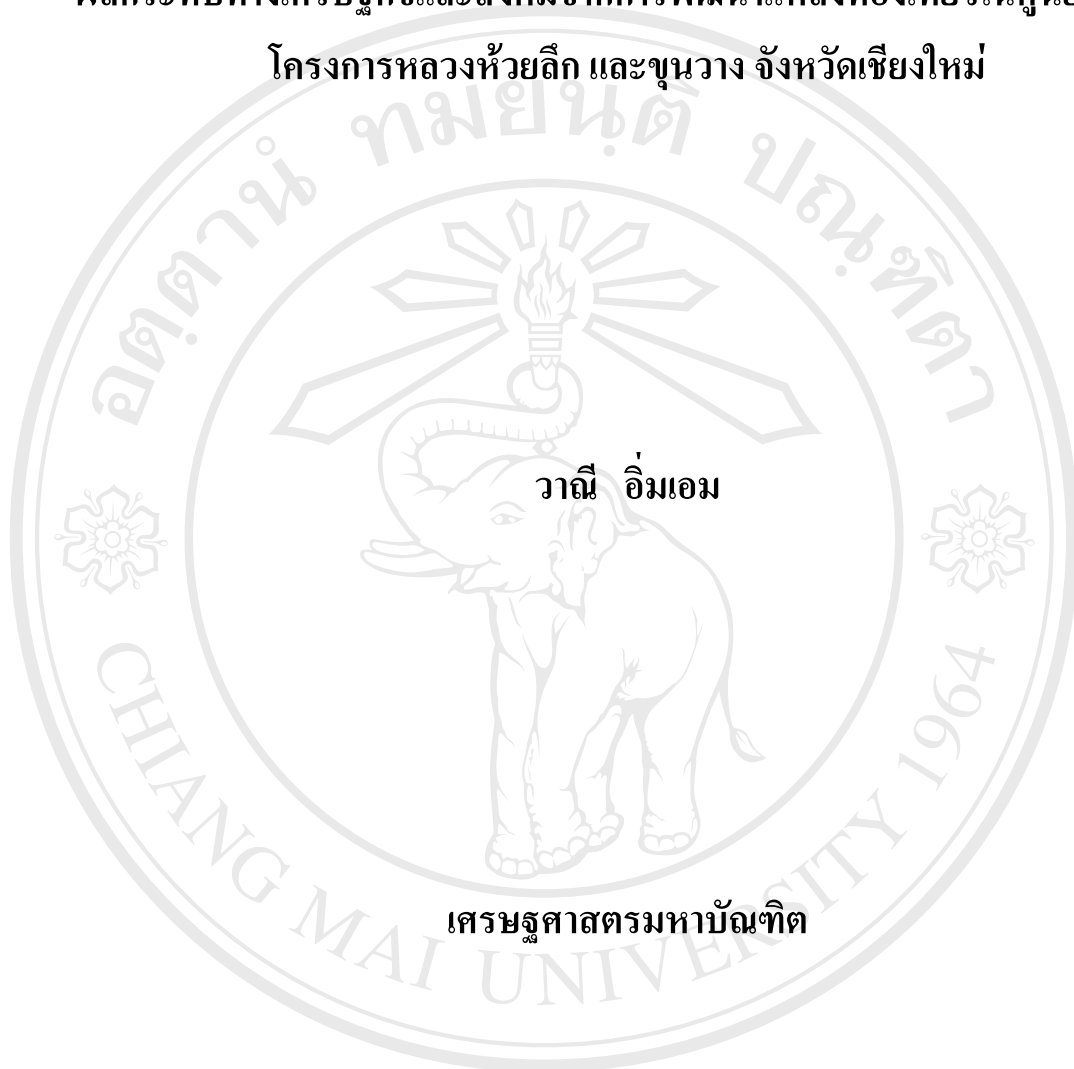

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในศูนย์พัฒนา

โครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่

วาณี อิ่มอม

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มีนาคม 2549

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในศูนย์พัฒนา
โครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่

วาณี อิ่มอม

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มีนาคม 2549

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในศูนย์พัฒนา
โครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่

วาณี อิ่มอม

การค้นคว้าแบบอิสระได้รับการพิจารณาอนุมัติให้รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

.....ประธานกรรมการ
รศ.ชเนต ศรวิชัยลำพันธ์

.....กรรมการ
อาจารย์ ดร.ไพรัช กาญจนการุณ

.....กรรมการ
อาจารย์ ดร.นิลิต พันชมิตร

20 มีนาคม 2549

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีเป็นเพราะความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ที่ได้เสียสละเวลาในการให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษาที่มีประโยชน์ต่อการศึกษา อีกทั้งให้ความช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านอย่างดียิ่งรวมถึงการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ อาจารย์ ดร.ไพรัช กาญจนการุณ และอาจารย์ ดร.นิสิต พันธมิตร กรรมการค้นคว้าแบบอิสระได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าต่อการศึกษา พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อันส่งผลให้การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ดีสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอบพระคุณคณาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณาจารย์รับเชิญทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ ขอขอบคุณข้าราชการ เจ้าหน้าที่ตลอดจนบรรณารักษ์ห้องสมุดของคณะเศรษฐศาสตร์ที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือบริการประสานงานด้านต่างๆ เป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง เจ้าหน้าที่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน รวมถึงประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวางทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณพิเชษฐ วงศ์ประภาส ที่กรุณาให้ข้อมูลและชี้แนวทางในการค้นคว้า คุณพิทยา อิ่มอม คุณอำไพ พิมพ์ไกร และเพื่อนนักศึกษาปริญญาโทเศรษฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ) รุ่น 8 ที่ให้กำลังใจ และสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จได้สมบูรณ์

สุดท้ายนี้หากการศึกษาเพื่อการค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้สนใจข้อมูล ผู้เขียนขอมอบความดีงามให้แก่ คุณพ่อจรัส ปียกุล และ คุณแม่พรรณฉวี ปียกุล ผู้ที่ให้การดูแลและเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งในการศึกษามาจนทุกวันนี้ ในส่วนของความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องต่างๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียว

วาณี อิ่มอม

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

นางวาณี อิ่มเอม

ปริญญา

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รศ.ชเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์

ประธานกรรมการ

อ. ดร.ไพรัช กาญจนการุณ

กรรมการ

อ. ดร.นิสิต พันธมิตร

กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ทำการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคมจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2548 โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เป็นการศึกษาผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง 2) เป็นการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ และ 3) ศึกษาเปรียบเทียบผลสำเร็จของการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงระหว่างศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง โดยได้รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 226 ครัวเรือน โดยแยกเป็นศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก จำนวน 137 ครัวเรือน และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง จำนวน 89 ครัวเรือน จากการสำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบที่มีต่อประชาชนด้าน ความพึงพอใจ และเปรียบเทียบผลสำเร็จของการดำเนินการโดยถูกนำเสนอออกมาในรูปแบบ ตารางแจกแจงความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย รวมไปถึงได้ทำการเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานของประชาชน 2 โครงการโดยใช้สถิติ t-test ในการทดสอบ

ผลการศึกษาพบว่าลักษณะเศรษฐกิจและสังคมของทั้ง 2 ชุมชน มีความแตกต่างกันในเรื่องของระดับการศึกษา อาชีพ การจัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และโอกาสของการได้รับการติดต่อรวมถึงได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวง ส่งผลทำให้ประชาชนในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึกทราบถึงการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึก 86 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.5 มากกว่าประชาชนในพื้นที่โครงการหลวงขุนวาง 36 รายคิดเป็นร้อยละ 40.4 ทางด้านผลกระทบ ต่อประชาชนทั้ง 2 โครงการ โครงการห้วยลึก พบว่า ผลกระทบเชิงบวก มีการสร้างงานและรายได้ การสร้างบ้านพักอาคารวัฒนธรรมเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม สาธารณูปโภคที่ถูกต้องลักษณะ ส่งผลให้ชุมชนได้ห่วงแหนรักษาคุณค่าทางธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีในทางตรงข้าม รายได้ส่วนใหญ่ไม่ได้ตกแก่คนในชุมชน ขณะที่มีการครองชีพที่สูงขึ้น รวมถึงลักษณะภาษาและการแต่งกายเปลี่ยนแปลงไป โครงการขุนวาง พบว่า ผลกระทบเชิงบวก มีการสร้างงานและรายได้ ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับพื้นที่ ผลกระทบทางลบสอดคล้องกับโครงการหลวงห้วยลึก ระดับความพึงพอใจของประชาชนทั้ง 2 โครงการ พบว่าระดับความพึงพอใจของประชาชนอยู่ในระดับ เฉย ๆ ต่อการพัฒนา และผลของการพัฒนาโครงการ จากระดับความพึงพอใจของประชาชนเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการพบว่าโครงการหลวงทั้งสองยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโครงการ เนื่องจากการที่ชุมชนไม่มีความพร้อมในการดำเนินการศูนย์พัฒนาโครงการหลวงไม่เปิดโอกาสให้เข้าร่วม การที่ชุมชนไม่ทราบว่า จะเข้าร่วมในการบริหารจัดการ และการที่ไม่มีนักท่องเที่ยว

Independent Study Title The Economic and Social Impact of Tourism
Development in the Royal Project Centers of
Huay Loek and Khun Wang, Chiang Mai
Province

Author Mrs.Wanee Imem

Degree Master of Economics

Independent Study Advisory Committee

Assoc.Prof. Thanes Sriwichilamphan Chairperson

Lect.Dr. Pairat Kanjanakaroon Member

Lect.Dr. Nisit Panthamit Member

ABSTRACT

This study on Economic and Social Impact of Tourism Development in the Royal Project Centers of Huay Loek and Khun Wang, Chiang Mai Province during 2005 has three main objectives. First is to understand such impacts upon population living in villages in Huay Loek and Khun Wang Royal Project's Development Centers' operational area. Second is to assess the satisfaction level of the population in both Centers' areas. Third is to compare the degree of success between Huay Loek Center and Khun Wang Center in the implementation of tourist attraction spots development project in the Royal Project area.

Primary Data for this study were gathered by questionnaire interview of 137 and 89 heads of household in Huay Loek and Khun Wang areas, respectively, making a total 226 observations. The analyses were performed on the basis of descriptive statistics including frequency, percentage and arithmetic mean as well as the use of t-test to determine differences between population groups.

The study found that the two communities were sociologically and economically different particularly in terms of educational achievement, occupation, group formation for tourism development, and opportunity to get communication with and advice from the Royal Project's extension workers. This resulted in the higher proportion of population 62.5%, in Huay Loek community learned about implementation of tourist attraction spots development projects in their community area compared to the population in Khun Wang where only 40.4% of them knew about the projects. The impacts appeared to be also different between the two communities. In Huay Loek areas, the positive impacts included job and income generation, construction of lodgings and cultural center featuring a collection of cultural assets and a place of good sanitary conditions. Consequently, the community began to gain the sense of concern to uphold the local natural and cultural values. However, it was unfortunate that the majority of tourism income did not go to the local population while the local cost of living went higher and the language and clothing were changed from the traditional ways. In Khun Wang area, the positive impacts were job and income creation, and the appropriate landscape improvement while the negative impacts were similar to the case of Huay Loek. The examination of the satisfactory level of people in the two communities revealed that the local people felt nothing about the projects and the development consequences. Both projects, in Huay Loek and Khun Wang, were found to perform not up to expectation due to the facts that the local community was not ready to get involved, the Royal Project's Development Centers did not allow Local people to share the management activities/responsibilities, the local community did not know how to get involved in business management and administration, and the lack of tourists/visitors.

สารบัญ

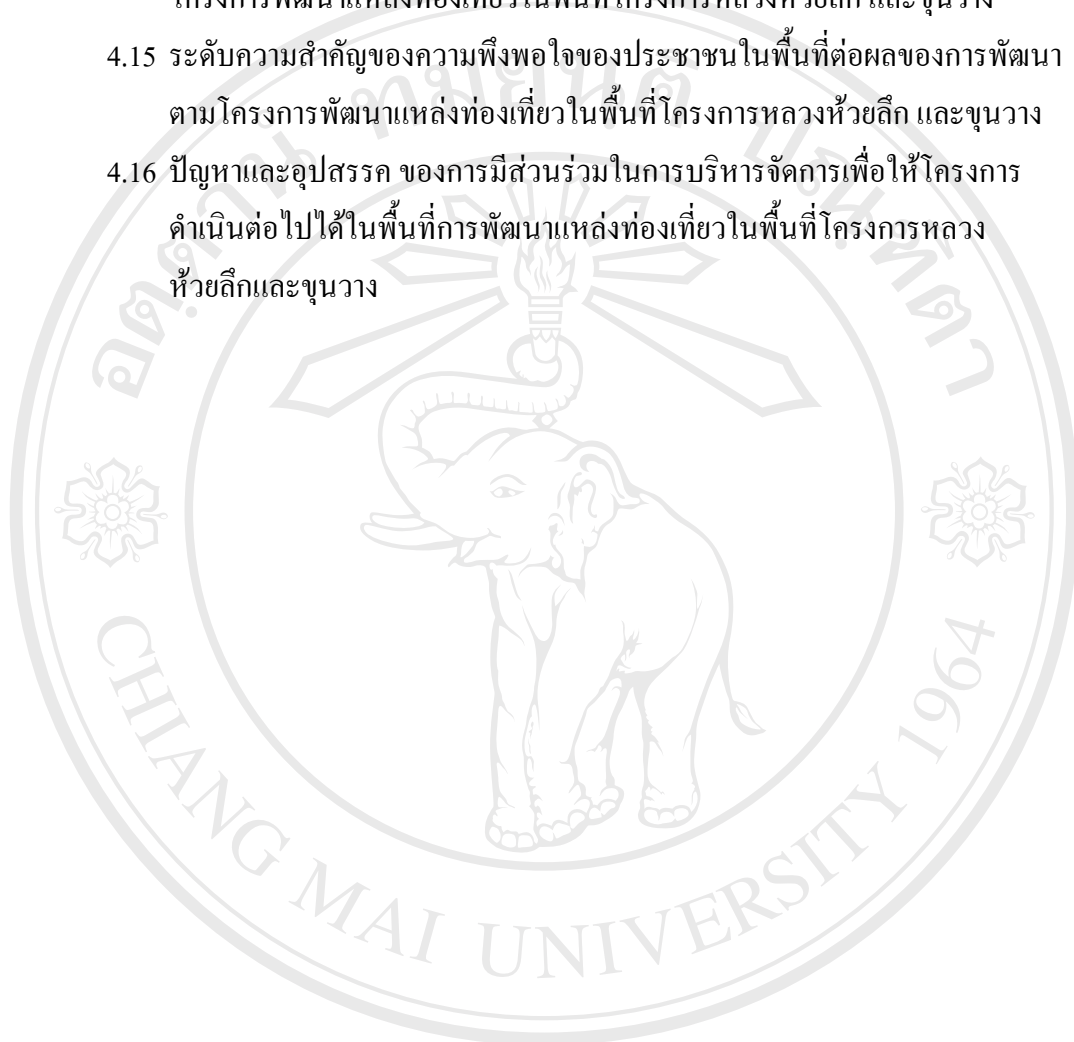
	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มา และความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	4
บทที่ 2 กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
2.1 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี	
1) แนวคิดการลงทุนของภาครัฐ	5
2) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	6
3) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	8
4) แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคม	10
2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว	11
2) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	14
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา	16
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	16
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	17
3.4 สถิติที่ใช้ในการศึกษา	17

บทที่ 4	ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1	ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง	21
4.2	ผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ ต่อการพัฒนาโครงการหลวงเป็นแหล่งท่องเที่ยว	26
4.3	ความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง	39
4.4	ผลสำเร็จของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง	43
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1	สรุปผลการศึกษา	45
5.2	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	48
5.3	ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป	49
	เอกสารอ้างอิง	51
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	53
	ภาคผนวก ข ภาพถ่ายภายในโครงการหลวง ห้วยลึก	64
	ภาคผนวก ค ภาพถ่ายภายในโครงการหลวง ขุนวาง	67
	ประวัติผู้เขียน	70

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 แสดงงบประมาณที่ได้รับของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว	20
4.2 แสดงงบประมาณที่ได้รับของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวางเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว	20
4.3 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง	23
4.4 ลักษณะทางด้านอายุ การศึกษา และการติดต่อจากเจ้าหน้าที่โครงการของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง	23
4.5 การทราบของประชาชนในพื้นที่ต่อการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึกและขุนวาง	25
4.6 จำนวนประชากรที่ทราบถึงผลกระทบเชิงบวกที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก	29
4.7 จำนวนประชากรที่ทราบถึงผลกระทบทางลบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก	30
4.8 จำนวนประชากรที่ทราบถึงผลกระทบทางบวกที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง	31
4.9 จำนวนประชากรที่ทราบถึงผลกระทบทางลบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง	32
4.10 ทักษะคิดที่แตกต่างในด้านผลกระทบทางบวกของประชาชนในพื้นที่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก	34
4.11 ทักษะคิดที่แตกต่างในด้านผลกระทบทางบวกของประชาชนในพื้นที่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง	35
4.12 ทักษะคิดที่แตกต่างในด้านผลกระทบทางลบของประชาชนในพื้นที่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก	37
4.13 ทักษะคิดที่แตกต่างในด้านผลกระทบทางลบของประชาชนในพื้นที่การพัฒนา	

แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง	38
4.14 ระดับความสำคัญของความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินการ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง	40
4.15 ระดับความสำคัญของความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อผลของการพัฒนา ตามโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง	42
4.16 ปัญหาและอุปสรรค ของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อให้โครงการ ดำเนินต่อไปได้ในพื้นที่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง ห้วยลึกและขุนวาง	44

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญมากต่อประเทศไทย เพราะรายได้จากการท่องเที่ยวในแต่ละปีนั้นเป็นรายได้หลักของประเทศไทย และเป็นรายได้อันดับต้น ๆ ของประเทศไทย โดยเทียบกับรายได้จากสินค้าส่งออกหลักในหลายปีที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และส่งผลให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มากมายเหล่านี้ จึงทำให้มีการขยายตัวของการลงทุนในภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก ธุรกิจคมนาคมขนส่ง ธุรกิจบริการด้านต่าง ๆ ตลอดจนธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ธุรกิจในการเกษตรกรรมที่ผลิตสินค้าเพื่อขายแก่ธุรกิจการท่องเที่ยวต่าง ๆ นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้เล็งเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการจ้างงาน และช่วยลดปัญหาความยากจน ดังนั้น รัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ จึงเข้ามาสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวมากขึ้น การออกกฎ ระเบียบ มาตรการต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีการพัฒนาที่ยั่งยืน และการสนับสนุนให้มีการพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ ที่มีศักยภาพ และความเหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ พร้อมทั้งปรับปรุงและเพิ่มศักยภาพแก่แหล่งท่องเที่ยวเดิมให้มากยิ่งขึ้น

พื้นที่ภายใต้โครงการหลวงนั้นนับได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการส่งเสริมเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่เดิมโครงการหลวงได้กำเนิดขึ้น เป็นโครงการส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีความมุ่งหวังต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการประกอบอาชีพของชาวเขาที่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย หน่วยงานของรัฐ ทั้งมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา โครงการวิจัยของกระทรวง และกรมกองต่าง ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ชาวเขาที่อาศัยอยู่บนดอยสูงปลูกพืชพันธุ์ที่มีถิ่นกำเนิดจากเขตร้อนชื้นหลายประเภท อาทิ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผล และพืชสมุนไพร นอกจากนี้คณะผู้วิจัยจากหลายสถาบัน ยังได้ร่วมมือศึกษาค้นคว้าวิจัยหาพันธุ์พืชผักเมืองหนาว และเทคโนโลยีการผลิต ให้สอดคล้องเข้ากันได้กับสภาพภูมิอากาศบนภูเขาสูงทางภาคเหนือของไทย เพื่อนำเอาผลงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพที่ได้มาเผยแพร่ ให้เกษตรกรทั้งบนภูเขา

และในพื้นที่ราบมาทดลองปลูก เมื่อได้ผลเป็นที่น่าพอใจ จึงนำออกส่งเสริมพัฒนาให้ปลูกเพื่อเป็นอาชีพและมีรายได้ทดแทนการปลูกฝิ่น และนำผลผลิตที่ปลูกได้ออกจำหน่ายในนามโครงการหลวง ภายใต้สัญลักษณ์ตรา “คอยคำ” ปัจจุบันโครงการหลวงมีหน่วยงานแบ่งเป็นศูนย์พัฒนา 33 แห่ง และสถานีวิจัย 4 แห่ง

ในปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลได้กำหนดแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) และได้จัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมพัฒนาโครงการหลวงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีความพร้อม เพื่อให้สามารถนำไปสู่การสร้างรายได้ จากการบริการด้านการท่องเที่ยวภายในประเทศ และสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนจากฐานรายได้ด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและชัดเจน โดยส่วนหนึ่งต้องการให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสโครงการหลวง การเกษตรบนที่สูง สิ่งแวดล้อมพืชพรรณธรรมชาติ สัมผัสวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ โดยมีการสนับสนุนกิจกรรมชุมชนในพื้นที่โครงการหลวงให้มีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้จากการบริการและการจำหน่ายผลผลิตในท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งก่อให้เกิดการจ้างงานต่อเนื่องจากการดูแลสถานที่อีกด้วย ซึ่งส่งผลให้ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกชุมชน และเกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2523 เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวเขาบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า โดยตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ บนกิโหลเมตรที่ 95 ถนนสายเชียงใหม่-ฝาง ครอบคลุมพื้นที่ 14.35 ตารางกิโลเมตร จัดอยู่ในลุ่มน้ำย่อยห้วยลึก ซึ่งเป็นลุ่มน้ำย่อยของกลุ่มน้ำแม่ปิง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาประชาชนในพื้นที่รวมทั้งสิ้น 4 กลุ่มบ้านประกอบด้วย กลุ่มบ้านคนเมืองห้วยลึก มีประชากร 374 คน กลุ่มบ้านกะเหรี่ยงห้วยลึก มีประชากร 44 คน กลุ่มบ้านม่วงพัฒนาห้วยลึก มีประชากร 944 คน และกลุ่มบ้านหนองเต่า มีประชากร 234 คน รวมทั้งสิ้น 391 ครัวเรือน ปี พ.ศ. 2545 – 2546 ศูนย์ฯ ได้รับการลงทุนให้มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในเขตรับผิดชอบ จำนวนทั้งสิ้น 5,306,192 บาท โดยมุ่งหวังให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของโครงการหลวง ซึ่งคาดว่าจะทำให้มีรายได้จากนักท่องเที่ยว จากการประกอบอาชีพของคนนำทาง ให้เช่าที่พัก จำหน่ายอาหาร ผลิตภัณฑ์แปรรูป ผลิตภัณฑ์งานฝีมือ และจากการที่นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่นานขึ้น

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2528 เพื่อลดการปลูกพืชเสพติด โดยตั้งอยู่หมู่ที่ 12 ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมพื้นที่ 46.88 ตารางกิโลเมตร ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาประชาชนในพื้นที่รวมทั้งสิ้น 7 กลุ่มบ้านประกอบด้วย กลุ่มบ้านปากกล้วย มีประชากร 218 คน กลุ่มบ้านโป่งลมแรงมี

ประชากร 184 คน กลุ่มบ้านขุนแม่วากมีประชากร 252 คน กลุ่มบ้านขุนวางมีประชากร 664 คน กลุ่มบ้านโป่งน้อยเก่ามีประชากร 70 คน กลุ่มบ้านโป่งน้อยใหม่ มีประชากร 125 คน และกลุ่มบ้านห้วยยาวมีประชากร 120 คน รวมทั้งสิ้น 272 ครัวเรือน ปี พ.ศ. 2545 – 2546 ศูนย์ฯได้รับการลงทุนให้มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในเขตรับผิดชอบ จำนวนทั้งสิ้น 13,510,144 ล้านบาท โดยมุ่งหวังให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของโครงการหลวง ซึ่งคาดว่าจะทำให้มีรายได้จากนักท่องเที่ยว จากการประกอบอาชีพของคนนำทาง ให้เช่าที่พัก จำหน่ายอาหาร ผลิตภัณฑ์แปรรูป ผลิตภัณฑ์งานฝีมือ และจากการที่นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่นานขึ้น

จากการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง อาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การประกอบอาชีพและรายได้ของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่โครงการหลวงได้ การส่งเสริมพื้นที่หนึ่งให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ผลประโยชน์ที่ได้รับคุ้มกับผลเสียที่เกิดขึ้นหรือไม่ โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยในพื้นที่นั้น ทั้งนี้เพราะผลเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีมากมาย ได้แก่ 1) ปัญหาการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 2) ปัญหาทางสังคม เช่น การค้าประเวณี ที่มีมากในสถานที่ท่องเที่ยว 3) ปัญหาความเสื่อมสลายในวัฒนธรรม – ประเพณี เช่น การนำวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ มาแลกเปลี่ยนกับเงินตรา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนรุ่นต่อไป 4) ปัญหาการกระจุกตัวของรายได้ และปัญหาการแก่งแย่งทรัพยากรและปัจจัยการผลิต (สุวิทย์ นามแสง, 2536) ดังนั้นในการส่งเสริมพื้นที่ใดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวนั้น จะต้องพิจารณาให้รอบคอบระหว่างผลประโยชน์ที่จะได้รับ กับผลเสียที่จะเกิดขึ้นว่าผลทางด้านใดจะมากกว่ากัน

จากที่กล่าวมา ทำให้ผู้ศึกษาตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่จัดตั้งเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ได้เลือกศึกษา พื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และโครงการหลวงขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ถูกพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ระยะ 5 ปี

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง อำเภอแม่วาก จังหวัดเชียงใหม่ ที่เกิดจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

- 1) ศึกษาผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง
- 2) ศึกษาถึงความพึงพอใจของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ต่อการพัฒนาโครงการหลวงเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 3) ศึกษาเปรียบเทียบผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ ฯ ระหว่างศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาเราสามารถสรุปประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

- 1) เพื่อทราบถึงผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง
- 2) เพื่อทราบถึงความพึงพอใจของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง
- 4) เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายการจัดตั้งสถานที่ท่องเที่ยว และการส่งเสริมการท่องเที่ยวในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอื่น ๆ ต่อไป
- 5) เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของหามาตรการเพิ่มรายได้ในการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะผลกระทบจากโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีต่อรายได้ ทักษะชีวิต และวิถีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านบริวาร การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 226 ครั้วเรือน โดยเป็นประชาชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกจำนวน 137 ครั้วเรือน และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวางจำนวน 89 ครั้วเรือน ซึ่งได้เก็บข้อมูลในช่วงเวลา ตุลาคม พ.ศ. 2548 ถึง มกราคม พ.ศ. 2549

บทที่ 2

กรอบแนวคิดทางทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นับได้ว่าเป็นการพัฒนาและยกระดับโครงการหลวงไปอีกระดับหนึ่ง แต่ความเหมาะสมของวิธีการพัฒนาต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวกำหนดในการยอมรับพร้อมทั้งมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้น ในสภาพความเป็นจริงยังมีความต่างทางด้านความคิด ความเชื่อ รวมไปถึงการยอมรับ การวิเคราะห์สาเหตุของความแตกต่างดังกล่าวเป็นแนวคิดหนึ่งที่จะนำไปสู่ความรู้ และความเข้าใจในสภาพปัญหาซึ่งเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในระดับนโยบาย

2.1.1 แนวคิดการลงทุนของภาครัฐ

ได้มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการที่ดีในการลงทุนของภาครัฐหลายท่านด้วยกัน แต่ในที่นี้จะขอเสนอเพียงหลักการที่สำคัญ ๆ เท่านั้น กล่าวคือในการลงทุนของภาครัฐนั้น รัฐควรจะต้องคำนึงถึงหลักต่อไปนี้ คือ

1) หลักประหยัด เนื่องจากทรัพยากรของสังคมมีอยู่จำกัด หลักประหยัดจึงหมายถึงการลงทุนของภาครัฐจะต้องให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ไม่ให้มีการสูญเปล่าในการใช้ทรัพยากร โดยจะต้องมีการพิจารณาเปรียบเทียบการลงทุนกับผลประโยชน์ที่จะได้รับเสมอ การวิเคราะห์โครงการเชิงผลเสีย-ผลได้ (cost-benefit analysis) เป็นเครื่องมือสำคัญเครื่องมือหนึ่งที่รัฐสามารถนำมาใช้ในการวัดหลักประหยัดของลงทุนในโครงการต่าง ๆ ได้ดี

2) หลักผลประโยชน์ ในที่นี้หมายถึงประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือการลงทุนของภาครัฐในโครงการต่าง ๆ นั้น นอกจากจะต้องยึดหลักประหยัด คือผลประโยชน์ที่ได้รับนั้นคุ้มค่ากับการลงทุนที่ต้องเสียไปก็จริง แต่ผลประโยชน์นั้นจะต้องเป็นผลประโยชน์ที่ตกแก่คนในสังคมเป็นส่วนใหญ่ด้วย และจะต้องมีการคำนึงถึงลำดับความสำคัญหรือประโยชน์ของโครงการต่าง ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด ต้องพิจารณาว่าอะไรเป็นสิ่งที่สังคมต้องการมากที่สุด โดยจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3) หลักการกลั่นกรอง เพื่อให้การลงทุนของภาครัฐเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด การใช้จ่ายต่าง ๆ ของรัฐบาลจำเป็นต้องผ่านการกลั่นกรองในระดับต่าง ๆ อย่างรอบคอบทั้งใน

ระดับรัฐบาลและรัฐสภา กล่าวคือในระดับรัฐบาลจะต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างมีระบบ มีการวางแผนโครงการตรวจสอบ ควบคุม ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ เมื่อรัฐบาลได้กลั่นกรองแล้วก็ต้องเสนอต่อรัฐสภาเพื่อการกลั่นกรองอีกระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการลงทุนนั้นเป็นการใช้จ่ายเงินที่เก็บภาษีอากรมาจากประชาชน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ประชาชนรู้เห็นและควบคุมการใช้จ่ายโดยได้รับอนุมัติจากรัฐสภา ซึ่งได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนของประชาชนนั่นเอง

4) หลักการสร้างส่วนเกิน กล่าวคือ รัฐบาลจะต้องพยายามระมัดระวังในการใช้จ่ายเงินไม่ให้มีการขาดดุลทุกปี เพราะการขาดดุลอาจมีผลกระทบกระเทือนทางเศรษฐกิจที่สำคัญได้ แต่ควรจะควบคุมการใช้จ่ายให้พอเหมาะกับรายได้ หรือให้เกิดส่วนเกินบ้างบางปี และสามารถนำส่วนเกินนั้นมาใช้ในยามจำเป็นได้

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นั้น ได้ให้ความหมายว่า การเดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ ด้วยความสนใจมิใช่เพื่อรับจ้าง แต่เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความสนุกเพลิดเพลิน เพื่อการศึกษา ศาสนา กีฬา เพื่อติดต่อธุรกิจ ตลอดจนรวมถึงการประชุมสัมมนา และการเยี่ยมญาติพี่น้อง (ลยาศรี หุณฑนะเสรี. 2534 : 4) ความสำคัญของการท่องเที่ยว นั้นเป็นอุตสาหกรรมและสามารถนำเงินเข้าประเทศได้เป็นอันดับหนึ่ง ติดต่อกันมาทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ยกเว้นปี พ.ศ. 2534 ซึ่งสิ่งทอสามารถทำรายได้เป็นอันดับหนึ่ง เช่น ปี พ.ศ. 2536 มีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 143,921 ล้านบาท และปี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 มีรายได้ 200,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าย่อมจะมีบทบาทต่อประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1) ด้านเศรษฐกิจ

1.1) การท่องเที่ยวทำให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวทำรายได้ให้ประเทศประมาณร้อยละ 16-19 ของมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมดและมีค่าประมาณ ร้อยละ 50 ของรายรับในส่วนของภาคบริการทั้งหมดเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ประชาชาติ

1.2) รายได้ที่ได้มาในรูปแบบเงินตราต่างประเทศ จากการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้กับดุลยภาพของการชำระเงินได้

1.3) รายได้จากการท่องเที่ยวจะกระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดจากการจ้างงาน การท่องเที่ยวกระตุ้นให้เกิดการผลิต และนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อมีการใช้

จ่ายเกิดขึ้นครั้งหนึ่ง จะก่อให้เกิดรายได้แก่คนบางกลุ่ม หรือกิจกรรมบางประเภท บุคคลหรือกิจกรรมที่ได้รับรายได้นี้จะนำรายได้ส่วนหนึ่งใช้จ่ายต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งผลกระทบต่อการกระตุ้นการผลิตที่เรียกว่า Multiplier Effect

1.4) การท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในการผลิตและการจำหน่ายเนื่องจากการท่องเที่ยวมิได้พึ่งดินฟ้าอากาศ เช่นหลักเดียวกับการเกษตร ผลผลิตที่นำเสนอต่อนักท่องเที่ยวได้แก่ความงดงามตามธรรมชาติ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัฒนธรรมของชาติ ในขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มทวีมากขึ้นทุกปี อาจมาจากสาเหตุต่าง ๆ กัน เช่น ความสะดวกรวดเร็วของการคมนาคม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางถูกลง

2) ด้านสังคม

2.1) การได้เดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่อื่น ได้มีโอกาสพบปะหรือทำกิจกรรมร่วมกัน มีส่วนช่วยเสริมสร้างสัมพันธไมตรี ความเข้าใจอันดีต่อกัน ก็จะเป็นการลดช่องว่างทางสังคมของประชากรได้เป็นอย่างดี ความสงบสุขย่อมเกิดขึ้นในสังคม

2.2) การท่องเที่ยวมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ของมนุษยชาติ ก่อให้เกิดสันติภาพ ความเป็นมิตรไมตรี และความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน

2.3) การท่องเที่ยวช่วยขจัดปัญหาความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทช่วยขจัดปัญหาการล้นไหลและการเคลื่อนย้ายเข้ามาหางานทำ หรือเสี่ยงโชคในเมืองของประชาชนในชนบท

3) ด้านสุขภาพพลานามัยรวมทั้งสุขภาพจิตด้วยการที่ได้มีโอกาสเดินทางพักผ่อนตามความพึงพอใจ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวชมธรรมชาติอันงดงาม การไปยิมนคตกปลา หรือการได้เที่ยวชมความเจริญก้าวหน้าของเมืองใหญ่ ได้พบเห็นสิ่งที่ยังไม่เคยได้เรียนรู้มาก่อนเลยย่อมทำให้เกิดความเบิกบาน เกิดความสบายใจ จะช่วยบรรเทาความเหน็ดเหนื่อยเคร่งเครียดจากการทำงาน บุคคลที่ได้ท่องเที่ยวเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมบ้างเป็นครั้งคราว นักจิตวิทยากล่าวด้วยความมั่นใจว่า เวลา 2 สัปดาห์ หรือ 1 เดือนนั้น จะต่อสภาพสมบูรณ์แห่งสุขภาพจิตของเขาอีก 1 ปี หรือ 2 ปี ถ้าเขาได้ทำเช่นนั้นทุกปี สุขภาพจิตอันดีของเขาจะยืดเวลาออกไปอีกนานและก็จะทำให้สุขภาพทางกายของเขาคือต่อไปอีกนาน ๆ ด้วย

4) ด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นเมื่อเกิดการท่องเที่ยวไปยังส่วนต่างๆ ของประเทศไปยังชนบทที่ห่างไกลไปยังป่าเขาแม่น้ำลำธาร ก็จะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการรักษาสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น ทำให้เกิดการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ทั้งรัฐบาลและภาคเอกชนร่วมมือกันในการรักษาสภาพต่าง ๆ ไว้ไม่ให้ถูกทำลายหรือเสื่อมโทรมไปโดยปกติเมื่อมีผู้คนจำนวนมากได้ไปสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมย่อมทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายไปบ้างแต่ด้วยความตระหนักถึง

ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว ก็จะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงรักษา สภาพแวดล้อมต่างๆ ให้ดีขึ้น

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

- การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการไม่ทำลายระบบนิเวศวิทยา มี องค์ประกอบดังนี้

1) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้น “คุณค่าสิ่งแวดล้อม” เน้นการไปในแหล่งธรรมชาติ ไม่ทำลายธรรมชาติ และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ซึ่งเน้นด้าน (1) การอนุรักษ์ (2) การเรียนรู้ ธรรมชาติ (3) การเห็นคุณค่า และ (4) ชุมชนได้ประโยชน์

2) การท่องเที่ยวแบบชุมชนเป็นแกน (community base eco-tourism) เป็นการเอื้อ ประโยชน์ให้ชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะชุมชนที่เข้าไปจัดการเอง หรือชุมชนที่มีความพร้อม

3) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วม ชุมชนเป็น ศูนย์กลาง การพัฒนาชุมชน เครื่องมือการพัฒนา และชุมชนได้รับประโยชน์ที่มากกว่าเม็ดเงิน เช่น ความภาคภูมิใจ เน้นรายได้เป็นของชุมชน ฯลฯ ในส่วนของนักท่องเที่ยวได้ประโยชน์ เช่น ได้รับประสบการณ์ธรรมชาติ ได้รับบริการอย่างเหมาะสม

- รูปแบบการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เป็นอยู่ ซึ่งสามารถประมวลเป็น ภาพรวม จากลักษณะของกิจกรรม ที่ได้รับความนิยมได้ดังนี้

1) Home Stay (พักแรมร่วมกับชุมชน) เป็นลักษณะของการที่นักท่องเที่ยวมาพัก อาศัยอยู่กับชาวบ้าน เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน

2) เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ซึ่งจะมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำทางนักท่องเที่ยวไปตาม เส้นทางเดินป่า เพื่อดูนก ส่องสัตว์ ศึกษารูปแบบของป่า ซึ่งอาจจะรวมถึงการกางเต็นท์ค้างแรม ในป่าด้วย

3) ดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น ซึ่งชุมชนจะพานักท่องเที่ยวลงเรือไปยังจุดดำน้ำ เพื่อดู ปะการังน้ำตื้น คุปปลา สัตว์น้ำ ทัศนียภาพของทะเลน้ำตื้น

4) สำรวจศึกษาถ้ำ โดยมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความชำนาญเส้นทาง จะพานักท่องเที่ยว เที่ยวชมความงดงามภายในถ้ำ

5) ปีนเขาไต่หน้าผา เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะต้องเรียนรู้การใช้อุปกรณ์ ปีนเขาและการปีนเขาหรือการไต่หน้าผาอย่างถูกวิธี

6) ล่องแพ เป็นการล่องแพไม้ไผ่ไปตามลำน้ำ ชมทัศนียภาพของป่าเขาและสายน้ำ ตลอดลำน้ำ

7) จัดกรรขานเสื่อภูเขา โดยนักท่องเที่ยวต้องใช้ร่างกายพาตัวเองไปตามเส้นทาง

8) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยนักท่องเที่ยวจะเข้าร่วมสังเกตการณ์ในพิธีกรรม
สำคัญของชุมชน ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน

- สภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าสิ่งใดก็ตามเมื่อมี
“ข้อดี” ย่อมมี “ข้อเสีย” ดังนั้นแม้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะเป็นกระแสที่สังคมไทยให้
ความสำคัญ และมีการดำเนินการอย่างหลากหลาย เมื่อมีการระดมความเห็นจึงสามารถระบุ
ประเด็นปัญหาเบื้องต้นได้ดังนี้

1) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บางแห่ง ได้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรและที่ดินทำกินของ
คนในชุมชน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว และในทางกลับกัน บางแห่งชาวบ้านและ
นายทุนต่างถิ่นสามารถเข้าครอบครองพื้นที่สาธารณะของชุมชนเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

2) ชุมชนไม่รู้จักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และกฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่เอื้อ
ต่อการดำเนินงานของชุมชน เช่น บัตรไกด์ ที่รับรองคุณวุฒิทางการศึกษามากกว่าความรู้จริงใน
พื้นที่หรือชุมชน

3) การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนบ้านพักรับรองนักท่องเที่ยวที่ผ่านมา ไม่ได้
คำนึงถึงความต้องการของชุมชน ไม่สอดคล้องกับสภาพทางระบบนิเวศ เช่น ห้องพักมี
เครื่องปรับอากาศอย่างติดกลางป่า มีถนนคอนกรีตตัดผ่านชุมชน ฯลฯ

4) นักท่องเที่ยวมาจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่วนหนึ่งไม่เคารพต่อวิถีชีวิตดั้งเดิม
ของชุมชน บางแห่งเยาวชนในชุมชนเลียนแบบวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว เช่น ชุมชนชายหาดมี
เยาวชนนุ่งน้อยห่มน้อยเดินกันเกลื่อนชายหาด เด็กชาวไทยภูเขามีความนิยมต่อการกินขนมหวาน
ขนมขบเคี้ยวที่นักท่องเที่ยวนำติดตัวขึ้นมาแจก การแต่งกายเลียนแบบนักท่องเที่ยว เป็นต้น

5) เกิดความขัดแย้งในผลประโยชน์ในชุมชน เนื่องจากมนุษย์มีความอยาก มีความ
โลภ บางแห่งอาจจะเปลี่ยนสภาพจาก “ธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชน” ไปเป็น “ธุรกิจส่วนบุคคล”

6) เมื่อมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น จึงเกิดปัญหาขยะ และแหล่งเสื่อมโทรม และความ
เสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อม

7) บริษัทจัดนำเที่ยว ไม่ได้คำนึงถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่น และบางครั้งการแข่งขัน
กันในเรื่องราคา ทำให้มองชุมชนเป็นเพียงสินค้าอย่างหนึ่งเท่านั้น

8) ชาวบ้านที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่รู้เรื่องสภาพพื้นที่ และชุมชนเป็นอย่างดี แต่ไม่
สามารถมี “บัตรไกด์” ได้

9) นักท่องเที่ยวบางส่วนที่ขาดการรับรู้ รับทราบวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้ไม่
เข้าใจพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว บางคนอาจดูถูก ลบหลู่ วัตถุโบราณของชุมชนท้องถิ่นโดยไม่รู้ตัว

10) หน่วยงานราชการที่เข้าไปส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตามกระแส หลายหน่วยงานไม่จริงจัง และส่งเสริมในทางที่ผิด ซึ่งเป็นผลให้วิถีแห่งความเป็นชุมชนเสื่อมและล่มสลายไปในที่สุด

11) ชุมชนขาดหลักวิชาการ ในการกำหนดขีดความสามารถ การรองรับนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นผลให้สภาพพื้นที่เสื่อมโทรมลง

12) ความเข้าใจและสำนึกของนักท่องเที่ยวที่ขาดความรับผิดชอบ และมักคาดหวังให้ชาวบ้านมาเป็น “บริกร” คาดหวังว่าจะได้รับการบริการที่สะดวกสบาย และพยายามกดดันให้ชุมชนปรับเปลี่ยนเพื่อให้ตรงตามความต้องการของตน

13) ของกินของใช้ในแหล่งท่องเที่ยวมักมีราคาแพง ทำให้ค่าครองชีพของคนในท้องถิ่นสูงขึ้น และคนในท้องถิ่น ต้องแบกรับภาระนี้โดยไม่จำเป็น

14) การลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนในชุมชน อันเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม ที่ไปเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชน มีความคิดความรู้สึกเหมือนการไปเที่ยวสวนสัตว์

15) ราชการขาดเป้าหมายหลักด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เมื่อมีปัจจัยมากระทบก็เบี่ยงเบนออกไป

16) ชาวบ้านยังมีแนวคิด ในเรื่องการพึ่งพา อันเนื่องมาจากการมีหน่วยงานราชการเข้าไปส่งเสริม แต่ไม่ทำตัวเป็นเพียงแค่ “พี่เลี้ยง” ของชุมชน จึงมักตอบสนองความต้องการโดยขาดการต่อรอง

17) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ขาดการจัดการอย่างเหมาะสม ได้สูญเสียสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติไป เช่น เกาะภูเก็ต เกาะพีพี พัทยา บางแสน ฯลฯ ที่มากมายไปด้วยสถานบริการทางเพศ และแหล่งบันเทิงเรีงรมย์

18) หน่วยงานราชการมองการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เป็นเรื่องของหารหารายได้

19) ชาวบ้านขาดอำนาจต่อรองในเรื่องของรูปแบบและการจัดการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการสร้างรายได้

20) กฎหมายอุทยานแห่งชาติ ไม่เปิดช่องทางให้ชุมชนสามารถเข้าไปดำเนินการจัดการท่องเที่ยว ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ในเขตดังกล่าว

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคม

ในการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ ถูกนำมาวิเคราะห์ทางด้านผลกระทบในประเด็นต่างๆ ดังนี้คือ

1) ผลกระทบทางตรง (direct consequences) และผลกระทบทางอ้อม (indirect consequences) ผลกระทบทางตรงนั้นเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยตรงกับรายบุคคล หรือสังคมเป็นส่วนรวม ส่วนผลกระทบทางอ้อมนั้นหมายถึงผลการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของผลกระทบทางตรงดังที่กล่าวมา ข้างต้น

2) ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก (functional consequences) และผลกระทบที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ (dysfunctional consequences) ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกนั้นหมายถึง ผลกระทบที่ต้องการหรือผลกระทบที่พึงปรารถนาของการพัฒนาที่มีต่อรายบุคคล หรือสังคมเป็นส่วนรวม ส่วนผลกระทบที่มีความสัมพันธ์เชิงลบนั้นเป็นผลกระทบที่ไม่พึงปรารถนาของการพัฒนา ผลลัพธ์ของกระบวนการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นนั้นควรจะเป็นวิธีการที่สะท้อนให้นักวิจัยและ ผู้กำหนดนโยบายของรัฐได้ทราบถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงการพัฒนาไปพร้อมๆ กับการส่งเสริมปรับปรุงรูปแบบและวิธีการเผยแพร่ใน ทิศทางที่ควรจะเป็นและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้มีผู้ศึกษาและวิจัยเป็นจำนวนมากในหลาย ๆ ประเด็นตามสาขาวิชาของผู้วิจัย แต่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาถึงผลกระทบเมื่อมีการพัฒนา โครงการหลวงเป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีผลกระทบในด้านต่าง ๆ ได้แก่ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในหมู่บ้าน ดังนั้นแล้วผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวจึงมุ่งเน้น ในด้านสถานการณ์การท่องเที่ยว ผลกระทบจากการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

ศุวิทย์ นามแสง (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบและปัญหาที่เกิดจากการทัวร์ป่า กับบริบทและเงื่อนไขทางสังคม เฉพาะกรณีเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน โดยทำการสัมภาษณ์ บุคคลสำคัญจำนวน 10 คนและประชาชนในพื้นที่จำนวน 150 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพรรณนา จากผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบและปัญหาอันเกิดจากทัวร์ป่าที่เกิดขึ้น คือ

- ผลกระทบที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มคนที่ถูกท่องเที่ยวกล่าวคือ การท่องเที่ยวทัวร์ป่า สามารถให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อประชาชนในพื้นที่ที่ถูกท่องเที่ยว และ รายได้ของผู้ประกอบการในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง แต่รายได้ที่เกิดขึ้นนี้กลับพบว่ามีผลกระทบของ

รายได้ คือ ไม่มีการกระจายรายได้ไปสู่ชาวบ้านที่ยากจนเท่าที่ควร โดยผลประโยชน์จะตกแก่คนบางกลุ่มเท่านั้น เพราะเกิดจากปัญหาการเข้าถึงทรัพยากร ปัญหาการควบคุมทรัพยากร และปัญหาเจ้าของปัจจัยการผลิต จึงทำให้การกระจายผลประโยชน์ส่วนใหญ่ มิได้ตกอยู่กับประชากรที่ยากจนทั่วไป แต่จะเป็นผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชนที่ได้รับผลประโยชน์ในส่วนนี้ นอกจากนี้ผลกระทบทางเศรษฐกิจยังก่อให้เกิดการจัดผลประโยชน์ทางการค้า ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่อไป

- ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาดังกล่าวสามารถจำแนกได้ดังนี้ การทำลายพืชพรรณทางการเกษตรจากช้างที่ใช้เป็นพาหนะนำเที่ยว ปัญหาการตัดไม้ตัดฟันทำแพ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว ปัญหาการทำลายความอุดมสมบูรณ์ และการพังทลายของดิน ผลกระทบต่อสัตว์ป่า แหล่งน้ำธรรมชาติ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การขีดเขียนฝาผนังถ้ำ และปัญหาเรื่องการบุกเบิกกรูถ้ำที่หวงห้าม เพื่อหาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ

- ผลกระทบที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ได้แก่ ปัญหายาเสพติด เช่น ฝิ่น และกัญชาที่ชาวบ้านนำมาขายให้แก่นักท่องเที่ยว โดยแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งให้มัคคุเทศก์ ปัญหาโสเภณีชาวเขา ผลกระทบที่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ในวัฒนธรรม – ประเพณี ปัญหาเหล่านี้ได้แก่ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือคูหิ้นล่วงเกินสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในหมู่บ้าน ปัญหาการนำเอาวัฒนธรรมประเพณี การละเล่น การประกอบพิธีกรรมต่างๆ มาแลกเปลี่ยนกับเงินตรา ซึ่งทำให้เกิดความสูญเสียทางด้านคุณค่าความศักดิ์สิทธิ์ อันอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนรุ่นต่อมา ปัญหาการสูญเสียเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรีจากการเปลี่ยนอาชีพเพื่อมาบริการนักท่องเที่ยว ปัญหาการถูกรบกวนทางวัฒนธรรม จากการเพิ่มของรายได้ เช่น ลัทธิบริโภคนิยม ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการเสื่อมถอยของระบบอาวุโส และระบบเครือญาติ

อรวรรณ พันธุ์เนตร (2541) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการมีส่วนร่วม และความ ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยทำการจัดเก็บข้อมูลประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน 143 คน โดยวิธีการสำรวจทัศนคติ แล้วนำมาแสดงในรูปสถิติเชิงพรรณนาด้วยการกระจายความถี่ การกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one ways ANOVA) ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยว และมีความ ต้องการให้หมู่บ้านได้รับการพัฒนาในระดับสูง โดยที่ตัวแปรระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ประโยชน์ที่ได้รับและทัศนคติ ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วม และความต้องการพัฒนาการ

ท่องเที่ยว และความแตกต่างของตัวแปรด้านระยะเวลาอาศัยในภูมิลำเนา อาชีพ และรายได้จากการจับปลาบึก จะไม่มีผลต่อความต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยว

เดชา ไต้สูงเนิน (2543) ทำการศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร ในบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการ การท่องเที่ยว โดยคนของชุมชนนั้น อุปสรรคที่สำคัญในการบริหารและจัดการ คือ (1) การมอบหมายอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ในการบริหารงานด้านการท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจน (2) เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงานด้านการท่องเที่ยว (3) ขาดงบประมาณ (4) ขาดบุคลากร (5) ขาดการประสานงาน และความร่วมมือระหว่างองค์กร (6) เกิดความขัดแย้งภายใน และภายนอกชุมชน ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็เกิดขึ้นในบ้าน ม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่เปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการสาธิตการทำเกษตร และการให้ความรู้ด้านการเกษตร รวมถึงการขายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว แต่จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวบ้านม่วงคำยังไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าใดนัก เนื่องจากความไม่พร้อมของทางศูนย์ที่จะเปิดบริการแก่นักท่องเที่ยว และเกิดอุปสรรคต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนแก้ไขปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ โดยสิ่งที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน คือ ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนในท้องถิ่น และองค์กรภายนอก เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

สุระภี แพร่สกุล (2543) ทำการศึกษา ทักษะคตินักท่องเที่ยวต่างชาติต่อโครงการปีรณรงค์ท่องเที่ยวปี 2541 – 2542 ศึกษากรณีจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ว่าโครงการปีรณรงค์ท่องเที่ยวมีผลต่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยว รวมไปถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา และการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ซึ่งทำการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 200 คน โดยวิธีการสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติ โดยแสดงผลในรูปแบบของสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่ มิได้เดินทางมาเนื่องจากการประกาศเป็นปีรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยปี 2541 – 2542 นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนมากเป็นกลุ่มที่เคยเดินทางมาประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่มาแล้ว โดยมีทัศนคติรวมต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว ขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของประเทศไทย ในระดับความพึงพอใจอย่างมาก นอกจากงานนี้ในส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวภายในประเทศ พบว่าปัจจัยที่กำหนดรูปแบบการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา โดยที่เพศหญิง

จะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าเพศชาย อายุของนักท่องเที่ยวยิ่งมากจะยิ่งมีค่าใช้จ่ายสูง นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรีจะมีค่าใช้จ่ายมากกว่าระดับอื่น นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพลูกจ้าง / พนักงาน อาชีพข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ อาชีพธุรกิจส่วนตัว จะมีค่าใช้จ่ายมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ และเมื่อนักท่องเที่ยวมีรายได้เพิ่มขึ้น จะทำให้มีค่าใช้จ่ายมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ และเมื่อนักท่องเที่ยวมีรายได้เพิ่มขึ้น จะทำให้มีค่าใช้จ่ายมากขึ้นด้วย ซึ่งผลการศึกษานี้สามารถที่จะนำไปกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวได้

2.2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วีระชัย มงคลพันธ์ (2542) ศึกษาความต้องการและความพร้อมของประชาชนท้องถิ่นในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน โดยใช้การสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนในเขตตำบลก้อ อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน จำนวน 220 คน การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความต้องการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ ไม่ต้องการให้บริการด้านพาหนะรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว ไม่ต้องการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว ไม่ต้องการจัดบริการขายอาหาร และเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ยังขาดความรู้ด้านสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ขาดความพร้อมด้านเงินทุนและทรัพยากรที่ใช้ประกอบการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และไม่มีใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

สุทธิธิ์ ชูชาติ และคณะ (2544) ศึกษาเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำวาว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นเครื่องมือในการเตรียมชุมชนกะเหรี่ยงให้มีความเข้มแข็ง และ ส่งเสริมการสร้างความสำเร็จที่ดีกับสังคมภายนอกในด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง รวมถึงเป็นแบบอย่างในการจัดการการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการพัฒนาแบบยั่งยืนเพื่อเผยแพร่สู่หมู่บ้านอื่น ๆ ขอบเขตการวิจัย ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาของกะเหรี่ยงในเรื่องระบบนิเวศป่าซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในการผลิต พื้นที่ศึกษา หมู่บ้านโป่งสมิต ตำบลแม่วีน อำเภอแม่วาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการจัดเก็บข้อมูลประชาชนในหมู่บ้านซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงจำนวน 330 คนโดยใช้เครื่องมือในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีทั้งทางบวกและทางลบ ทางบวกได้แก่ การผลิตซ้ำหรือฟื้นฟูวัฒนธรรมเก่าทำให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งความเข้มแข็งทางด้านวัฒนธรรมทำให้ชุมชนรับวัฒนธรรมใหม่อย่างเลือกสรรให้เหมาะสมไม่ขัดแย้งกับประเพณีและคุณค่าดั้งเดิม การเรียนรู้กระบวนการวิจัยของชาวบ้านทำให้ชาวบ้านรู้จักตั้งคำถาม ตรวจสอบ วิเคราะห์หาคำตอบ

ร่วมกัน ทดลองปฏิบัติตามคำตอบ ติดตามประเมินผลตรวจสอบแล้วปฏิบัติใหม่ การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ดังกล่าวแล้ว เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถนำไปใช้กับการแก้ปัญหาอื่นๆ ในหมู่บ้านได้ ผลด้านลบ เช่น การเห็นแก่เงินมากขึ้น ความขัดแย้งเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนั้นยังพบว่าหมู่บ้านมีจุดแข็งที่เป็นพื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งควรสนับสนุนให้รักษาจุดแข็งนี้ต่อไป

ศิริวัฒนา ใจมา และคณะ (2546) ศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวและบทบาทการมีส่วนร่วม ค้นหาศักยภาพและองค์ความรู้ภายในชุมชนด้านต่างๆ ที่นำมาใช้รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงหารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านแม่กลางหลวง โดยมีขอบเขตการวิจัย หมู่บ้านปกากะญอ บริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ครอบคลุม บ้านแม่กลางหลวง หมู่ 17 หมู่บ้านอ่ากาน้อย หมู่ 17 บ้านผาหมอน หมู่ 8 และบ้านหนองหล่ม หมู่ 22 ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่โดยทำการจัดเก็บข้อมูลประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน 450 คน โดยวิธีการสำรวจทัศนคติแล้วนำมาแสดงในรูปสถิติเชิงพรรณนาด้วยการกระจายความถี่ การกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย ใช้วิธีเทคนิควิเคราะห์แบบ Strength Weakness Opportunity Threat Analysis ผลการศึกษาพบว่าผลกระทบพบได้ทั้งในเชิงลบและบวก ได้แก่การสะสมของขยะมูลฝอยที่ขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ การยอมรับวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เข้ามาแก่นักท่องเที่ยวทำให้วัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตดั้งเดิมในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ส่วนผลกระทบทางบวกมักเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยจะมีความชัดเจนเฉพาะในกลุ่มชาวบ้านที่มีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวเท่านั้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้จะได้ทำการศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีต่อรายได้ ทัศนคติ และวิถีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านบริวาร โดยกำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นประชาชนในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบ Purposive Sampling โดยเลือกเฉพาะประชาชนในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และโครงการหลวงขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วสุ่มตัวอย่างชุมชนทั้งสิ้น 226 ครัวเรือน โดยในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก จำนวน 137 ครัวเรือน และโครงการหลวงขุนวาง จำนวน 89 ครัวเรือน โดยมีช่วงเวลาดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2548 ถึง มกราคม พ.ศ. 2549

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ทั้งข้อมูลในระดับปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลเกี่ยวกับการรายได้ของครัวเรือนของประชาชนในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และโครงการหลวงขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่จะเก็บรวบรวมจากการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสำรวจเกี่ยวกับรายได้ของประชากรภายในหมู่บ้าน รวมถึงเก็บข้อมูลในส่วนทัศนคติต่อผลการดำเนินงานโครงการฯ ด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน โดยรวบรวมมาจากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน และคณะกรรมการที่ดูแลด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

3.2.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลทุติยภูมิที่ทำการเก็บรวบรวม เพื่อที่จะทราบถึงลักษณะทั่วไปของพื้นที่ที่จะทำการศึกษาในทุก ๆ ด้านของพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ประวัติความเป็นมาของโครงการและชุมชนในพื้นที่ โครงสร้างทั่วไปของประชากร และในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 แห่ง จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการท่องเที่ยวภายในโครงการ ฯลฯ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เก็บรวบรวมมาจากการสำรวจที่หน่วยงานราชการจัดทำขึ้นมา คือ สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และกรมส่งเสริมการเกษตร

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

การศึกษาครั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสร้างแบบสอบถาม สัมภาษณ์ประชากรที่สุ่ม โดยในแบบสอบถามจะประกอบด้วยคำถามปลายเปิด (opened-end question) และคำถามปลายปิด (closed-end question) โดยจะแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากร ได้แก่ อายุ อาชีพ การศึกษา จำนวนสมาชิกในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง รวมไปถึง การมีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจขายของที่ระลึก ธุรกิจการบันเทิง ธุรกิจที่พัก เป็นต้น

2) ข้อมูลทางด้านรายได้ โดยจะใช้ข้อมูลตัวเลขรายปีในปัจจุบัน (พ.ศ. 2548) ของครัวเรือนชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และโครงการหลวงขุนวาง

3) ข้อมูลทางด้านทัศนคติและความพึงพอใจ ต่อผลการดำเนินโครงการ

3.4 สถิติที่ใช้ในการศึกษา

นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามทั้งหมด 226 ชุด มาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา (descriptive Statistics) ใช้อธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) และอัตราส่วนร้อยละ (percentage) ในการอธิบาย

2) วัดระดับความพึงพอใจในแต่ละด้านนั้น จะใช้วิธีวัดตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Likert scale) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับความพึงพอใจ	คะแนน
พอใจ	2
เฉย ๆ	1
ไม่พอใจ	0

ในการแปลความหมายระดับคะแนน ใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้ของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกณฑ์ โดยมีหลักเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ระดับความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย
พอใจ	1.31 - 2.00
เฉย ๆ	0.81 - 1.30
ไม่พอใจ	0.00 - 0.80

3) การวิเคราะห์ปัญหาที่พบ รวมถึงข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผลจากการพัฒนาโครงการหลวงเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้สถิติได้แก่ ค่าความถี่และอัตราส่วนร้อยละ

4) การเปรียบเทียบผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนทั้ง 2 โครงการ โดยใช้สถิติ t-test

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับผลทางการศึกษานี้ได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่ง เป็นการอธิบายถึงลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ ส่วนที่สอง เป็นการอธิบายถึงผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ จากการพัฒนาโครงการหลวงเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่วนที่สาม เป็นการอธิบายถึงความพึงพอใจของประชากรที่ทำการศึกษาต่อการดำเนินโครงการและผลจากการดำเนินโครงการพัฒนาโครงการหลวงเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่วนที่สี่ เป็นการอธิบายถึงผลสำเร็จเชิงเปรียบเทียบของการดำเนินการพัฒนาศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก กับศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง เป็นแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และโครงการหลวงขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งสองแห่งเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง โดยได้รับงบประมาณค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ แผนงานด้านการท่องเที่ยว ปีงบประมาณ 2545 ทั้งนี้ต้องการพัฒนาพื้นที่โครงการหลวงทั้งสองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระแสการค้าด้านการท่องเที่ยวให้สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ซึ่งนำไปสู่การสร้างรายได้สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวและเพื่อสนับสนุนกิจกรรมชุมชนในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้จากการบริหารและจำหน่ายผลผลิต โดยที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกได้รับงบประมาณ รวม 3,978,000 บาท และโดยที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวางได้รับงบประมาณ รวม 12,597,500 บาท ตามตาราง 4.1 และ 4.2

ตาราง 4.1 แสดงงบประมาณที่ได้รับของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	งบประมาณ (บาท) (โดยประมาณ)
ก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์	1 หลัง	375,000
ก่อสร้างอาคารวัฒนธรรม	1 หลัง	250,000
ก่อสร้างที่พักนักท่องเที่ยว	1 หลัง	870,000
ปรับปรุงภูมิทัศน์	10 ไร่	1,263,000
ปรับปรุงเส้นทางเดินเท้า	4 กม.	1,220,000
	รวม	3,978,000

ที่มา: สำนักพัฒนาเกษตรที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ (2545)

ตาราง 4.2 แสดงงบประมาณที่ได้รับของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวางเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	งบประมาณ (บาท) (โดยประมาณ)
ก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์	1 หลัง	375,000
ก่อสร้างอาคารวัฒนธรรม	1 หลัง	250,000
ก่อสร้างที่พักนักท่องเที่ยว	2 หลัง	1,740,000
ปรับปรุงภูมิทัศน์	2 ไร่	326,400
ปรับปรุงเส้นทางเดินเท้า	3 กม.	840,000
ปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้าน	6.5 กม.	9,066,100
	รวม	12,597,500

ที่มา: สำนักพัฒนาเกษตรที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ (2545)

4.1 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

4.1.1 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก

ลักษณะประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาจำนวน 137 ครัวเรือน พบว่าเป็นเพศชาย 109 ครัวเรือน (ร้อยละ 79.6) เป็นเพศ หญิง 28 ครัวเรือน (ร้อยละ 20.4) เมื่อพิจารณาระดับอายุเฉลี่ยของประชาชนอยู่ที่ 54 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 40.1) ส่วนใหญ่มีอาชีพทำเกษตรกรรม มีจำนวน 83 ครัวเรือน (ร้อยละ 60.6) ขณะที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่นการเป็นผู้นำหมู่บ้าน 2 ครัวเรือน (ร้อยละ 1.5) คณะกรรมการการท่องเที่ยว 1 ครัวเรือน (ร้อยละ 0.7) ประชาชนที่อาศัยบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการ 116 ครัวเรือน (ร้อยละ 84.7) และเป็นผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ อีก 18 ครัวเรือน (ร้อยละ 13.1) เมื่อพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเพียง 21 ครัวเรือน (ร้อยละ 15.3) จำนวนครัวเรือนในชุมชนมีโอกาสได้ติดต่อรวมถึงได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของโครงการหลวงในเรื่องการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว 86 ครัวเรือน (ร้อยละ 62.8) จำนวนครั้งที่ได้รับการติดต่อจากโครงการ เฉลี่ยประมาณ 2.3 ครั้งต่อปี ตามตาราง 4.3 และตาราง 4.4

4.1.2 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

ลักษณะประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาจำนวน 89 ครัวเรือนพบว่าเป็นเพศชาย 69 ครัวเรือน (ร้อยละ 77.5) เป็นเพศ หญิง 20 ครัวเรือน (ร้อยละ 22.5) เมื่อพิจารณาระดับอายุเฉลี่ยของประชาชนอยู่ที่ 57 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับ ประถมศึกษา (ร้อยละ 68.5) ส่วนใหญ่มีอาชีพทำเกษตรกรรม มีจำนวน 76 ครัวเรือน (ร้อยละ 85.4) ขณะที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่นการเป็นผู้นำหมู่บ้าน 1 ครัวเรือน (ร้อยละ 1.1) คณะกรรมการการท่องเที่ยว 2 ครัวเรือน (ร้อยละ 2.2) ประชาชนที่อาศัยบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการ 81 ครัวเรือน (ร้อยละ 91) และเป็นผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ อีก 5 ครัวเรือน (ร้อยละ 5.6) เมื่อพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเพียง 24 ครัวเรือน (ร้อยละ 27) จำนวนครัวเรือนในชุมชนมีโอกาสได้ติดต่อรวมถึงได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของโครงการหลวงในเรื่องการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว 36 ครัวเรือน (ร้อยละ 40.4) จำนวนครั้งที่ได้รับการติดต่อจากโครงการ เฉลี่ยประมาณ 2 ครั้งต่อปี ตามตาราง 4.3 และตาราง 4.4

4.1.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไป

การเปรียบเทียบความแตกต่างลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยทั่วไปพบว่ามีความแตกต่างระหว่างศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 2 โครงการ โดยที่ระดับการศึกษาของประชากรที่ศูนย์

พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เฉลี่ยร้อยละ 40 ขณะที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา เฉลี่ยร้อยละ 68.5 อาชีพของประชากรที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ทำการเกษตรกรรม เฉลี่ยร้อยละ 60.6 ประชากรที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ทำการเกษตรกรรม เฉลี่ยถึงร้อยละ 85.4 การจัดตั้งกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชากรที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มีการจัดตั้งกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยว เฉลี่ยร้อยละ 15.3 ประชากรที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวางมีการจัดตั้งกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยว เฉลี่ยร้อยละ 27 ประชากรที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มีโอกาสได้ติดต่อรวมถึงได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวง เฉลี่ยร้อยละ 62.8 ขณะที่ประชากรที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง มีโอกาสได้ติดต่อรวมถึงได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวง เฉลี่ยร้อยละ 40.4 ตามตาราง 4.3 และ 4.4

ตาราง 4.3 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง

(หน่วย:ครัวเรือน)

ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของ ประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนา	โครงการหลวง ห้วยลึก		โครงการหลวง ขุนวาง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ(ชาย)	109	79.6	69	77.5
อาชีพทำเกษตรกรรม	83	60.6	76	85.4
สถานภาพการเป็นผู้นำหมู่บ้าน	2	1.5	1	1.1
สถานภาพการเป็นคณะกรรมการการท่องเที่ยว	1	.7	2	2.2
ประชาชนที่อาศัยบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการ	116	84.7	81	91
สถานภาพการเป็นผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ	18	13.1	5	5.6
ครัวเรือนในชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยว	21	15.3	24	27
ครัวเรือนในชุมชนมีโอกาสได้ติดต่อรวมถึงได้รับ คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในโครงการหลวง	86	62.8	36	40.4
จำนวนเกษตรกร	137	60.62	89	39.38

ที่มา: จากการสำรวจ

ตาราง 4.4 ลักษณะทางด้านอายุ การศึกษา และการติดต่อจากเจ้าหน้าที่โครงการของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง

ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของ ประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนา	โครงการหลวง ห้วยลึก		โครงการหลวง ขุนวาง	
	ช่วง	เฉลี่ย	ช่วง	เฉลี่ย
อายุของประชาชนในชุมชน(ปี)	22-65	54	30-70	57
ระดับการศึกษา(ปี)	0-16	6-9	0-16	0-6
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่โครงการหลวงต่อปี(ครั้ง)	0-6	2.3	0-4	2.0
จำนวนเกษตรกร(ครัวเรือน)	137	60.62%	89	39.38%

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.4 ข้อมูลการทราบของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โครงการหลวงห้วยลึกและขุนวาง

- ประชาชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก

จากการศึกษา ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 137 ครั้วเรือน พบว่าผู้ที่ทราบถึงการพัฒนาโครงการหลวง มีจำนวน 86 ครั้วเรือน (ร้อยละ 62.8) สามารถแจกแจงรายละเอียดจากผู้ที่ได้รับทราบได้ดังนี้ การพัฒนาโครงการหลวงโดยรวม 86 ครั้วเรือน (ร้อยละ 62.8) การสร้างบ้านพัก/ห้องน้ำ/จัดหาเต็นท์ไว้บริการจำนวน 84 ครั้วเรือน (ร้อยละ 61.3) การสร้างอาคารเอนกประสงค์เป็นศูนย์ข้อมูล จำนวน 66 ครั้วเรือน (ร้อยละ 48.2) การสร้างศูนย์วัฒนธรรมเป็นแหล่งแสดงวัฒนธรรม จำนวน 71 ครั้วเรือน (ร้อยละ 51.8) การปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้าน จำนวน 40 ครั้วเรือน (ร้อยละ 29.2) การปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่ จำนวน 43 ครั้วเรือน (ร้อยละ 31.4) พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 20 ครั้วเรือน (ร้อยละ 14.6) ฝึกอบรมเป็นไกด์ท้องถิ่น จำนวน 25 ครั้วเรือน (ร้อยละ 18.2) จัดสัมมนาการท่องเที่ยวให้ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 17 ครั้วเรือน (ร้อยละ 12.4) จัดอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 11 ครั้วเรือน (ร้อยละ 8) ตามตาราง 4.5

- ประชาชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

จากการศึกษา ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 89 ครั้วเรือน พบว่าผู้ที่ทราบถึงการพัฒนาโครงการหลวง มีจำนวน 36 ครั้วเรือน (ร้อยละ 40.4) สามารถแจกแจงรายละเอียดจากผู้ที่ได้รับทราบได้ดังนี้ การพัฒนาโครงการหลวงโดยรวม 36 ครั้วเรือน (ร้อยละ 40.4) การสร้างบ้านพัก/ห้องน้ำ/จัดหาเต็นท์ไว้บริการจำนวน 34 ครั้วเรือน (ร้อยละ 38.2) การสร้างอาคารเอนกประสงค์เป็นศูนย์ข้อมูล จำนวน 22 ครั้วเรือน (ร้อยละ 24.7) การสร้างศูนย์วัฒนธรรมเป็นแหล่งแสดงวัฒนธรรม จำนวน 24 ครั้วเรือน (ร้อยละ 27) การปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้าน จำนวน 26 ครั้วเรือน (ร้อยละ 29.2) การปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่ จำนวน 16 ครั้วเรือน (ร้อยละ 18) พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 9 ครั้วเรือน (ร้อยละ 10.1) ฝึกอบรมเป็นไกด์ท้องถิ่น จำนวน 13 ครั้วเรือน (ร้อยละ 14.6) จัดสัมมนาการท่องเที่ยวให้ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 14 ครั้วเรือน (ร้อยละ 15.7) จัดอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 11 ครั้วเรือน (ร้อยละ 12.4) ตามตาราง 4.5

4.1.5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการทราบถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

พบว่าข้อมูลการทราบถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.01$ ในหัวข้อดังต่อไปนี้ การพัฒนาโครงการหลวงโดยรวม การสร้างบ้านพัก ห้องน้ำ จัดหาเต็นท์ การสร้างอาคารเอนกประสงค์เป็นศูนย์ข้อมูล และสร้างศูนย์วัฒนธรรมเป็นแหล่งแสดงวัฒนธรรม ที่ระดับ $\alpha = 0.05$ การปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่ และการจัดอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ท้องถิ่น ตามตาราง 4.5

ตาราง 4.5 การทราบของประชาชนในพื้นที่ต่อการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึกและขุนวาง

(หน่วย :ครัวเรือน)

การทราบถึงรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง	ประชาชนในพื้นที่โครงการหลวง				t-test	ระดับนัยสำคัญ
	ห้วยลึก		ขุนวาง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การพัฒนาโครงการหลวงโดยรวม	86	62.8	36	40.4	3.337	0.001***
สร้างบ้านพัก/ห้องน้ำ/จัดหาเต็นท์ไว้บริการ	84	61.3	34	38.2	3.473	0.001***
สร้างอาคารเอนกประสงค์เป็นศูนย์ข้อมูล	66	48.2	22	24.7	3.372	0.000***
สร้างศูนย์วัฒนธรรมเป็นแหล่งแสดงวัฒนธรรม	71	51.8	24	27.0	3.780	0.000***
ปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้าน	40	29.2	26	29.2	-0.003	0.998
ปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่	43	31.4	16	18.0	2.349	0.020**
ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	20	14.6	9	10.1	1.016	0.311
ฝึกอบรมเป็นไกด์ท้องถิ่น	25	18.2	13	14.6	0.713	0.477
จัดสัมมนาการท่องเที่ยวให้ผู้นำท้องถิ่น	17	12.4	14	15.7	-0.707	0.480
จัดอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ท้องถิ่น	11	8.0	11	12.4	-2.112	0.036**
ประชาชนที่สำรวจ	137	60.61%	89	39.39%		

ที่มา: จากการสำรวจ

***,** มีนัยสำคัญ ณ ระดับ $\alpha = 0.01$, $\alpha = 0.05$ ตามลำดับ

4.2 ผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ ต่อการพัฒนาโครงการหลวงเป็นแหล่งท่องเที่ยว

4.2.1 ผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก

1) ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึก

- ทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ คือ การสร้างงานและการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงโดยมีผู้ทราบว่าทำให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว 35 ครัวเรือน (ร้อยละ 25.55) และสามารถจำแนกประเภทรายได้จากการท่องเที่ยวได้โดยเป็นรายได้จากการขายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยวจำนวน 33 ครัวเรือน (ร้อยละ 24.09) จากการรับจ้างเป็นมัคคุเทศก์จำนวน 23 ครัวเรือน (ร้อยละ 16.79) จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นจำนวน 25 ครัวเรือน (ร้อยละ 18.25) จากการจำหน่ายผลผลิตแปรรูปการเกษตรจำนวน 35 ครัวเรือน (ร้อยละ 25.55) ตามตาราง 4.6

- ทางด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม คือ การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับพื้นที่ 43 ครัวเรือน (ร้อยละ 31.39) สร้างบ้านพักและสาธารณูปโภคที่ถูกสุขลักษณะ 84 ครัวเรือน (ร้อยละ 61.31) สร้างอาคารเอนกประสงค์ไว้เพื่อเป็นศูนย์บริการข้อมูล 66 ครัวเรือน (ร้อยละ 48.18) สร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรมไว้เพื่อเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม 71 ครัวเรือน (ร้อยละ 51.82) ปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้านเพื่อให้การคมนาคมเป็นไปด้วยความสะดวก 40 ครัวเรือน (ร้อยละ 29.2) ตามตาราง 4.6

- ทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและสังคม คือ ทำให้คนในชุมชนได้หวงแหนและรักษาคุณค่าของธรรมชาติ 44 ครัวเรือน (ร้อยละ 32.12) พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่ 20 ครัวเรือน (ร้อยละ 14.6) การพัฒนาความรู้และนำสิ่งใหม่มาพัฒนาภูมิปัญญาให้กับชุมชน 34 ครัวเรือน (ร้อยละ 24.82) การอนุรักษ์และรักษาเอกลักษณ์ของคนในชุมชน 37 ครัวเรือน (ร้อยละ 27.0) การกระตุ้นให้คนรุ่นหลังได้รักษาวัฒนธรรมประเพณีสืบต่อไป 44 ครัวเรือน (ร้อยละ 32.12) ตามตาราง 4.6

2) ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของคนในชุมชน

- ทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ คือ ค่าครองชีพที่สูงขึ้น 62 ครัวเรือน (ร้อยละ 45.26) ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองเวลา และค่าใช้จ่าย 18 ครัวเรือน (ร้อยละ 13.14) และรายได้ที่เกิดขึ้นมิได้ตกสู่คนในชุมชน 114 ครัวเรือน (ร้อยละ 83.21) ตามตาราง 4.7

- ทางด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม คือ ทำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรมลง 10 ครั้งเรือน (ร้อยละ 7.3) ปัญหาทางด้านความไม่สงบ 2 ครั้งเรือน (ร้อยละ 1.46) ปัญหาขยะ ความสะอาดของน้ำ ปัญหาความเสื่อมโทรมของป่า 3 ครั้งเรือน (ร้อยละ 2.19) ทำให้มีฉลาชีพที่แฝงมาในรูปของนักท่องเที่ยวซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อคนในชุมชน 1 ครั้งเรือน (ร้อยละ 0.73) ตามตาราง 4.7

- ทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษา และการแต่งกาย 58 ครั้งเรือน (ร้อยละ 42.34) ทำให้คนในชุมชนโดยเฉพาะเยาวชนมีความพึงเพื่อรวมถึงมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม 40 ครั้งเรือน (ร้อยละ 29.2) วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม 15 ครั้งเรือน (ร้อยละ 10.95) เกิดความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมในชุมชน 18 ครั้งเรือน (ร้อยละ 13.14) และ เกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้นทำให้คุณค่าของตนเองลดลง 29 ครั้งเรือน (ร้อยละ 21.17) ตามตาราง 4.7

4.2.2 ผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

1) ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โครงการหลวงขุนวาง

- ทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ คือ การสร้างงานและการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงโดยผู้ที่มีรายได้จากการท่องเที่ยว 65 ครั้งเรือน (ร้อยละ 73.03) และสามารถจำแนกประเภทรายได้จากการท่องเที่ยวได้คือ มีรายได้จากการจำหน่ายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยว 11 ครั้งเรือน (ร้อยละ 12.36) รายได้จากการรับจ้างเป็นมัคคุเทศก์ 21 ครั้งเรือน (ร้อยละ 23.6) มีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น 5 ครั้งเรือน (ร้อยละ 5.62) ตามตาราง 4.8

- ทางด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม คือ การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับพื้นที่ 49 ครั้งเรือน (ร้อยละ 55.06) สร้างบ้านพักและสาธารณูปโภคที่ถูกต้องลักษณะ 36 ครั้งเรือน (ร้อยละ 40.45) สร้างอาคารเอนกประสงค์ไว้เพื่อเป็นศูนย์บริการข้อมูล 18 ครั้งเรือน (ร้อยละ 20.22) สร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรมไว้เพื่อเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม 14 ครั้งเรือน (ร้อยละ 15.73) ปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้านเพื่อให้การคมนาคมเป็นไปด้วยความสะดวก 28 ครั้งเรือน (ร้อยละ 31.46) ตามตาราง 4.8

- ทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและสังคม คือ ทำให้คนในชุมชนได้วางแผนและรักษาคุณค่าของธรรมชาติ 53 ครั้งเรือน (ร้อยละ 59.55) พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่ 58 ครั้งเรือน (ร้อยละ 65.17) การพัฒนาความรู้และนำสิ่งใหม่มาพัฒนาภูมิปัญญาให้กับชุมชน 48 ครั้งเรือน (ร้อยละ 53.93) การอนุรักษ์และรักษา

เอกลักษณ์ของคนในชุมชน 55 ครั้วเรือน (ร้อยละ 61.8) การกระตุ้นให้คนรุ่นหลังได้รักษา วัฒนธรรมประเพณีสืบต่อไป 46 ครั้วเรือน (ร้อยละ 51.69) ตามตาราง 4.8

2) ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของ คนในชุมชน

- ทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ คือ ค่าครองชีพ ที่สูงขึ้น 49 ครั้วเรือน (ร้อยละ 55.06) ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองเวลา และค่าใช้จ่าย 30 ครั้วเรือน (ร้อยละ 33.71) และรายได้ที่เกิดขึ้นมิได้ตกแก่คนในชุมชน 51 ครั้วเรือน (ร้อยละ 57.3) ตามตาราง 4.9

- ทางด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม คือ ทำให้ ธรรมชาติเสื่อมโทรมลง 32 ครั้วเรือน (ร้อยละ 35.96) ปัญหาทางด้านความไม่สงบ 8 ครั้วเรือน (ร้อยละ 8.99) ปัญหาขยะ ความสะอาดของน้ำ ปัญหาความเสื่อมโทรมของป่า 24 ครั้วเรือน (ร้อยละ 26.97) ทำให้มีฉาชีพที่แฝงมาในรูปของนักท่องเที่ยวซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อคนในชุมชน 9 ครั้วเรือน (ร้อยละ 10.11) ตามตาราง 4.9

- ทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและ สังคม คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษา และการแต่งกาย 46 ครั้วเรือน (ร้อยละ 51.69) ทำให้คน ในชุมชนโดยเฉพาะเยาวชนมีความฟุ้งเฟ้อรวมถึงมีความประพฤติน่าไม่เหมาะสม 48 ครั้วเรือน (ร้อยละ 53.93) วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม 43 ครั้วเรือน (ร้อยละ 48.31) เกิดความขัดแย้งทางด้าน วัฒนธรรมในชุมชน 40 ครั้วเรือน (ร้อยละ 44.94) และเกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้นทำให้คุณค่า ของตนเองลดลง 5 ครั้วเรือน (ร้อยละ 5.62) ตามตาราง 4.9

ตาราง 4.6 จำนวนประชากรที่ทราบถึงผลกระทบเชิงบวกที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก

(หน่วย : ครัวเรือน)

ผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ				
การสร้างงานและการสร้างรายได้	35	25.55	102	74.45
รายได้จากการจำหน่ายของที่ระลึก	33	24.09	104	75.91
รายได้จากการรับจ้างเป็นมัคคุเทศก์	23	16.79	114	83.21
รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์	25	18.25	112	81.75
รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตแปรรูป	35	25.55	102	74.45
ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม				
ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับพื้นที่	43	31.39	94	68.61
สร้างบ้านพักและสาธารณูปโภคที่ถูกต้องลักษณะ	84	61.31	53	38.69
สร้างอาคารเอนกประสงค์เป็นศูนย์บริการข้อมูล	66	48.18	71	51.82
สร้างอาคารวัฒนธรรมเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม	71	51.82	66	48.18
ปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้าน	40	29.20	97	70.80
ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรมและสังคม				
ชุมชนได้หวงแหนและรักษาคุณค่าของธรรมชาติ	44	32.12	93	67.88
ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่	20	14.60	117	85.40
พัฒนาภูมิปัญญาให้กับชุมชน	34	24.82	103	75.18
อนุรักษ์และรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน	37	27.01	100	72.99
รักษาวัฒนธรรมประเพณี	44	32.12	93	67.88

ที่มา: จากการสำรวจ

ตาราง 4.7 จำนวนประชากรที่ทราบถึงผลกระทบทางลบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก (หน่วย : ราย)

(หน่วย : ครัวเรือน)

ผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ				
ค่าครองชีพที่สูงขึ้น	62	45.26	75	54.74
เกิดการสิ้นเปลืองเวลา และค่าใช้จ่าย	18	13.14	119	86.86
รายได้ที่เกิดขึ้นมิได้ตกแก่คนในชุมชน	114	83.21	23	16.79
ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม				
ทำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรม	10	7.30	127	92.70
ปัญหาทางด้านความไม่สงบ	2	1.46	135	98.54
ปัญหาหยาบ ความสะอาดของน้ำ	3	2.19	134	97.81
มีฉลากซีพีที่แฝงมาในรูปของนักท่องเที่ยว	1	0.73	136	99.27
ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรมและสังคม				
การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษา และการแต่งกาย	58	42.34	79	57.66
ความฟุ้งเฟ้อรวมถึงมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม	40	29.20	97	70.80
วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม	15	10.95	122	89.05
เกิดความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมในชุมชน	18	13.14	119	86.86
เกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้น	29	21.17	108	78.83

ที่มา: จากการสำรวจ

ตาราง 4.8 จำนวนประชากรที่ทราบถึงผลกระทบทางบวกที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้
ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

(หน่วย : ครัวเรือน)

ผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์ พัฒนาโครงการหลวง	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ				
การสร้างงานและการสร้างรายได้	65	73.03	24	26.97
รายได้จากการจำหน่ายของที่ระลึก	11	12.36	78	87.64
รายได้จากการรับจ้างเป็นมัคคุเทศก์	21	23.60	68	76.40
รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์	5	5.62	84	94.38
รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตแปรรูป	0	0.00	89	100.
รายได้จากการรับจ้างดูแลสิ่งก่อสร้างของโครงการ	0	0.00	89	100.
ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม				
ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับพื้นที่	49	55.06	40	44.94
สร้างบ้านพักและสาธารณูปโภคที่ถูกต้องลักษณะ	36	40.45	53	59.55
สร้างอาคารเอนกประสงค์เป็นศูนย์บริการข้อมูล	18	20.22	71	79.78
สร้างอาคารวัฒนธรรมเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม	14	15.73	75	84.27
ปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้าน	28	31.46	61	68.54
ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรมและสังคม				
ชุมชนได้หวงแหนและรักษาคุณค่าของธรรมชาติ	53	59.55	36	40.45
ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่	58	65.17	31	34.83
พัฒนาภูมิปัญญาให้กับชุมชน	48	53.93	41	46.07
อนุรักษ์และรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน	55	61.80	34	38.20
รักษาวัฒนธรรมประเพณี	46	51.69	43	48.31

ที่มา: จากการสำรวจ

ตาราง 4.9 จำนวนประชากรที่ทราบถึงผลกระทบทางลบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

(หน่วย : ครัวเรือน)

ผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ				
ค่าครองชีพที่สูงขึ้น	49	55.06	40	44.94
เกิดการสิ้นเปลืองเวลา และค่าใช้จ่าย	30	33.71	59	66.29
รายได้ที่เกิดขึ้นมิได้ตกแก่คนในชุมชน	51	57.30	38	42.70
ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม				
ทำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรม	32	35.96	57	64.04
ปัญหาทางด้านความไม่สงบ	8	8.99	81	91.01
ปัญหาหยาบ ความสะอาดของน้ำ	24	26.97	65	73.03
มีฉาฉิมที่แผ่มาในรูปของนักท่องเที่ยว	9	10.11	80	89.89
ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรมและสังคม				
การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษา และการแต่งกาย	46	51.69	43	48.31
ความฟุ้งเฟ้อรวมถึงมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม	48	53.93	41	46.07
วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม	43	48.31	46	51.69
เกิดความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมในชุมชน	40	44.94	49	55.06
เกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้น	5	5.62	84	94.38

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2.3 การเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อประชาชน

การเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ทั้ง 2 โครงการ

- ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก

1) ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ดึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนในบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก พบว่าผลกระทบทางบวกที่สำคัญเป็นลำดับ 1-5 คือ การสร้างบ้านพักและสาธารณูปโภคที่ถูกลักษณะ ร้อยละ 61.3 มีรายได้จากการรับจ้างดูแลสิ่งก่อสร้างของโครงการร้อยละ 56.9 สร้างอาคารวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม ร้อยละ 51.8 สร้างอาคารเอนกประสงค์ให้เป็นศูนย์บริการข้อมูล ร้อยละ 48.2 กระตุ้นชุมชนให้มีการวางแผนและรักษาคุณค่าของธรรมชาติและการรักษาวัฒนธรรมประเพณี ร้อยละ 32.1 ตามตาราง 4.10

2) ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ดึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนในบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง พบว่าผลกระทบทางบวกที่สำคัญเป็นลำดับ 1-5 คือ การสร้างงานและการสร้างรายได้ ร้อยละ 73.0 พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่ ร้อยละ 65.2 อนุรักษ์และรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน ร้อยละ 61.8 ชุมชนได้วางแผนและรักษาคุณค่าของธรรมชาติ ร้อยละ 59.5 และปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับพื้นที่ ร้อยละ 55.2 ตามตาราง 4.11

ตาราง 4.10 ทศนคติที่แตกต่างกันในด้านผลกระทบทางบวกของประชาชนในพื้นที่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก

ทัศนคติด้านผลกระทบทางบวก	ประชาชนในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึก	
	ลำดับ	ร้อยละ
สร้างบ้านพักและสาธารณูปโภคที่ถูกลักษณะ	1	61.3
มีรายได้จากการรับจ้างดูแลสิ่งก่อสร้างของโครงการ	2	56.9
สร้างอาคารวัฒนธรรมเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม	3	51.8
สร้างอาคารเอนกประสงค์เป็นศูนย์บริการข้อมูล	4	48.2
ชุมชนได้วางแผนและรักษาคุณค่าของธรรมชาติ	5	32.1
การรักษาวัฒนธรรมประเพณี	5	32.1
ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับพื้นที่	6	31.4
ปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้าน	7	29.2
อนุรักษ์และรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน	8	27.0
รายได้จากการแปรรูปผลผลิต	9	25.5
การสร้างงานและการสร้างรายได้	10	24.8
พัฒนาภูมิปัญญาให้กับชุมชน	10	24.8
รายได้จากการจำหน่ายของที่ระลึก	11	24.1
รายได้จากการรับจ้างเป็นมัคคุเทศก์	12	24.09
รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ท้องถิ่น	13	18.2
ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่	14	14.6

ที่มา: จากการสำรวจ

ตาราง 4.11 ทักษะที่แตกต่างในด้านผลกระทบทางบวกของประชาชนในพื้นที่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

ทัศนคติด้านผลกระทบทางบวก	ประชาชนในพื้นที่โครงการหลวงขุนวาง	
	ลำดับ	ร้อยละ
การสร้างงานและการสร้างรายได้	1	73.0
ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่	2	65.2
อนุรักษ์และรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน	3	61.8
ชุมชนได้วางแผนและรักษาคุณค่าของธรรมชาติ	4	59.5
ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับพื้นที่	5	55.2
พัฒนาภูมิปัญญาให้กับชุมชน	6	53.9
การรักษาวัฒนธรรมประเพณี	7	51.7
สร้างบ้านพักและสาธารณูปโภคที่ถูกต้องลักษณะ	8	40.4
ปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้าน	9	31.5
รายได้จากการรับจ้างเป็นมัคคุเทศก์	10	23.6
สร้างอาคารเอนกประสงค์เป็นศูนย์บริการข้อมูล	11	20.2
สร้างอาคารวัฒนธรรมเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม	12	15.7
รายได้จากการจำหน่ายของที่ระลึก	13	12.4
รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ท้องถิ่น	14	5.6

ที่มา: จากการสำรวจ

- ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ

1) ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนในบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการห้วยลึก พบว่าผลกระทบทางลบที่สำคัญเป็นลำดับ 1-5 คือ การที่รายได้มิได้ตกแก่คนในชุมชนร้อยละ 83.2 การมีค่าครองชีพที่สูงขึ้น ร้อยละ 45.3 การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษาและการแต่งกายร้อยละ 42.3 ความพึงพอใจโดยรวมถึงมีความประพฤติน่าไม่เหมาะสม ร้อยละ 29.2 เกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้นร้อยละ 21.2 ตามตาราง 4.12

2) ผลกระทบที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนในบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการขุนวาง พบว่าผลกระทบทางลบที่สำคัญเป็นลำดับ 1-5 คือ การที่รายได้มิได้ตกแก่คนในชุมชนร้อยละ 57.3 การมีค่าครองชีพที่สูงขึ้น ร้อยละ 55.1 ความพึงพอใจโดยรวมถึงมีความประพฤติน่าไม่เหมาะสม ร้อยละ 53.9 การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษาและการแต่งกายร้อยละ 51.7 วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมร้อยละ 48.3 ตามตาราง 4.13

ตาราง 4.12 ทักษะที่แตกต่างในด้านผลกระทบทางลบของประชาชนในพื้นที่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก

ทัศนคติด้านผลกระทบทางลบ	ประชาชนในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึก	
	ลำดับ	ร้อยละ
รายได้ที่เกิดขึ้นมิได้ตกแก่คนในชุมชน	1	83.2
ค่าครองชีพที่สูงขึ้น	2	45.3
การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษา และการแต่งกาย	3	42.3
ความฟุ้งเฟ้อรวมถึงมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม	4	29.2
เกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้น	5	21.2
เกิดความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมในชุมชน	6	13.1
เกิดการสิ้นเปลืองเวลา และค่าใช้จ่าย	6	13.1
วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม	7	10.9
ทำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรม	8	7.30
ปัญหาขยะ ความสะอาดของน้ำ	9	2.19
ปัญหาทางด้านความไม่สงบ	10	1.46
มีอาชีพที่แฝงมาในรูปของนักท่องเที่ยว	11	0.73

ที่มา: จากการสำรวจ

ตาราง 4.13 ทักษะที่แตกต่างในด้านผลกระทบทางลบของประชาชนในพื้นที่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนาวง

ทัศนคติด้านผลกระทบทางลบ	ประชาชนในพื้นที่โครงการหลวงขุนาวง	
	ลำดับ	ร้อยละ
รายได้ที่เกิดขึ้นมิได้ตกแก่คนในชุมชน	1	57.3
ค่าครองชีพที่สูงขึ้น	2	55.1
ความพึงพอใจโดยรวมถึงมีความประพฤติกที่ไม่เหมาะสม	3	53.9
การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษา และการแต่งกาย	4	51.7
วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม	5	48.3
เกิดความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมในชุมชน	6	44.9
ทำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรม	7	36.0
เกิดการสิ้นเปลืองเวลา และค่าใช้จ่าย	8	33.7
ปัญหาขยะ ความสะอาดของน้ำ	9	27.0
มีงานชีพที่แฝงมาในรูปของนักท่องเที่ยว	10	10.1
ปัญหาทางด้านความไม่สงบ	11	9.0
เกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้น	12	5.6

ที่มา: จากการสำรวจ

4.3 ความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง

4.3.1 ความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินการโครงการ ฯ

ผลจากการศึกษา พบว่าประชาชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มีความพอใจต่อการสร้างบ้านพักนักท่องเที่ยว/ห้องน้ำ/เต็นท์ การสร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรม การสร้างอาคารเอนกประสงค์ แต่ไม่พอใจต่อการดำเนินการฝึกอบรมให้เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การจัดสัมมนาการท่องเที่ยวให้ผู้นำท้องถิ่น การจัดอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น และรู้สึกเฉย ๆ ต่อการปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่ และการปรับปรุงเส้นทางเดินเท้า

ในขณะที่ประชาชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง มีความพอใจต่อการดำเนินการโครงการฯ ต่อการสร้างบ้านพักนักท่องเที่ยว/ห้องน้ำ/เต็นท์ การสร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรม การปรับปรุงเส้นทางเดินเท้า แต่ไม่พอใจต่อการดำเนินการฝึกอบรมให้เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การจัดอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น และรู้สึกเฉย ๆ ต่อการสร้างอาคารเอนกประสงค์ การปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่ และการจัดสัมมนาการท่องเที่ยวให้ผู้นำท้องถิ่น

โดยในภาพรวมของความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง พบว่าประชาชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ มีความรู้สึกเฉย ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความพอใจของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อยู่ที่ 0.98 และ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง อยู่ที่ 1.02 ตามตาราง 4.14

ตาราง 4.14 ระดับความสำคัญของความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินการโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง

การดำเนินการของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่โครงการหลวง	ประชาชนในพื้นที่โครงการหลวง			
	ห้วยลึก		ขุนวาง	
	เฉลี่ย	ผล	เฉลี่ย	ผล
การพัฒนาโครงการหลวงโดยรวม	0.98	เฉย ๆ	1.02	เฉย ๆ
การสร้างบ้านพัก/ห้องน้ำ/จัดหาเต็นท์ไว้บริการ	1.59	พอใจ	1.36	พอใจ
การสร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรม	1.40	พอใจ	1.13	เฉย ๆ
การสร้างอาคารเอนกประสงค์เป็นศูนย์ข้อมูล	1.33	พอใจ	1.09	เฉย ๆ
การปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่	1	เฉย ๆ	0.95	เฉย ๆ
การปรับปรุงเส้นทางเดินเท้า	0.96	เฉย ๆ	1.38	พอใจ
การฝึกอบรมให้เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	0.74	ไม่พอใจ	0.79	ไม่พอใจ
เป็นการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	0.66	ไม่พอใจ	0.80	ไม่พอใจ
การจัดสัมมนาการท่องเที่ยวให้ผู้นำท้องถิ่น	0.62	ไม่พอใจ	0.91	เฉย ๆ
การจัดอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์	0.53	ไม่พอใจ	0.84	ไม่พอใจ

ที่มา: จากการสำรวจ

4.3.2 ความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อผลของการดำเนินการโครงการ ฯ

ผลจากการศึกษา (ตารางที่ 4.15) พบว่าระดับความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อผลของการดำเนินการโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มีความพอใจ ในด้านเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน ไม่พอใจ ในการนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาชุมชน การฟื้นฟูให้เกิดการรักษาวัฒนธรรมประเพณี การปรับปรุงภูมิทัศน์ และ มีความรู้สึกเฉย ๆ ในเรื่องการทำให้อาชีพเสริมและลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน การกระตุ้นให้ชุมชนวางแผนวัฒนธรรมและรักษาคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวางพบว่า มีความพอใจ ในด้านเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน และมีความรู้สึกเฉย ๆ ในด้านการทำให้อาชีพเสริมและลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน การนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาชุมชน การฟื้นฟูให้เกิดการรักษาวัฒนธรรมประเพณี การกระตุ้นให้ชุมชนวางแผนวัฒนธรรมและรักษาคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยในภาพรวมของความพึงพอใจต่อผลของการดำเนินโครงการ พบว่าประชาชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ มีความรู้สึกเฉย ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อยู่ที่ 0.95 และ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง อยู่ที่ 1.02

ตาราง 4.15 ระดับความสำคัญของความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อผลของการพัฒนาตาม
โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง

ผลการดำเนินการของโครงการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง	ประชาชนในพื้นที่โครงการหลวง			
	ห้วยลึก		ขุนวาง	
	เฉลี่ย	ผล	เฉลี่ย	ผล
ผลของการพัฒนาโดยรวม	0.95	เฉย ๆ	1.02	เฉย ๆ
เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน	1.31	พอใจ	1.17	พอใจ
ทำให้เกิดอาชีพเสริมและลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน	0.97	เฉย ๆ	1.03	เฉย ๆ
นำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาชุมชน	0.78	ไม่พอใจ	0.94	เฉย ๆ
ฟื้นฟูให้เกิดการรักษาวัฒนธรรมประเพณี	0.72	ไม่พอใจ	1.03	เฉย ๆ
เกิดการกระตุ้นให้ชุมชนหวงแหนวัฒนธรรมและ รักษาคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.05	เฉย ๆ	0.97	เฉย ๆ
ภูมิทัศน์ถูกปรับปรุงให้ดีขึ้น	0.78	ไม่พอใจ	0.95	เฉย ๆ

ที่มา: จากการสำรวจ

4.4 ผลสำเร็จของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง

ผลสำเร็จของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงเมื่อเปรียบเทียบของ ทั้ง 2 ศูนย์ จากผลการศึกษาพบว่า การที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงทั้งสองยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน โดยให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สิ่งต่างๆ ที่เกิดจากโครงการ เหล่านั้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไปเนื่องจากปัญหา และอุปสรรคที่เหมือนกันของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่โครงการหลวงทั้ง 2 ศูนย์ ในเรื่องประชากรทั้ง 2 พื้นที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการ การไม่สามารถรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการได้ การที่ชุมชนไม่มีเงินทุนในการดำเนินการ และมีความเห็นว่ารายได้ส่วนใหญ่ไม่ตกอยู่กับชุมชน ในขณะที่ทั้ง 2 โครงการประสบปัญหาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่องชุมชนไม่มีความพร้อมในการดำเนินการ โดยที่ประชาชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกร้อยละ 68.6 เห็นว่าการที่ชุมชนไม่มีความพร้อมในการดำเนินการเป็นปัญหาและอุปสรรค ในขณะที่ประชาชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวางเพียงร้อยละ 31 เท่านั้นที่เห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรค ในเรื่องต่อไปนี้เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เปิดโอกาสให้เข้าร่วมในการบริหารจัดการ ชุมชนไม่ทราบว่าจะเข้าร่วมในการบริหารจัดการได้อย่างไร และการไม่มีนักท่องเที่ยวโดยที่ประชาชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวางร้อยละ 39.3 49.4 และ 25.8 ตามลำดับ เห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรค ในขณะที่ประชาชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกเพียงร้อยละ 21.2 25.5 และ 6.6 ตามลำดับ เท่านั้นที่เห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรค นอกจากนั้นรายได้ของประชาชนที่เพิ่มขึ้นจากผลของการดำเนินโครงการมีไม่มากนัก ซึ่งมาจากการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การจำหน่ายของที่ระลึก แต่มีรายได้ที่มากจากการที่ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น บ้านพัก อาคารเอนกประสงค์ อาคารศูนย์วัฒนธรรม

ตาราง 4.16 ปัญหาและอุปสรรค ของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อให้โครงการดำเนินต่อไปได้ในพื้นที่ต่อการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึกและขุนวาง

ปัญหาและอุปสรรค ของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อให้โครงการดำเนินต่อไป	ประชาชนในพื้นที่โครงการหลวง				t-test	ระดับนัยสำคัญ
	ห้วยลึก		ขุนวาง			
	ราย	ร้อยละ	ราย	ร้อยละ		
ชุมชนไม่มีความพร้อมในการดำเนินการ	94	68.6	31	34.8	5.267	.000***
ชุมชนไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการ	18	13.1	19	21.3	-1.566	.119
ชุมชนไม่สามารถรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการได้	60	43.8	29	32.6	1.708	.089
ชุมชนไม่มีเงินทุนในการดำเนินการ	67	48.9	31	34.8	2.118	.035
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เปิดโอกาสให้เข้าร่วม	29	21.2	35	39.3	-2.893	.004***
ชุมชนไม่ทราบว่า จะเข้าร่วมได้อย่างไร	35	25.5	44	49.4	-3.669	.000***
รายได้ส่วนใหญ่ไม่ตกอยู่กับชุมชน	114	83.2	70	78.7	0.859	.391
ไม่มีนักท่องเที่ยว	9	6.6	23	25.8	-3.759	.000***
ไม่มีปัญหาและอุปสรรค	12	8.8	7	7.9	.236	.814

ที่มา: จากการสำรวจ

***,** มีนัยสำคัญ ณ ระดับ $\alpha = 0.01$, $\alpha = 0.05$ ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้พยายามที่จะทำการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคมจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2548 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้มีทั้งหมด 226 ครัวเรือน โดยแยกเป็นศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก จำนวน 137 ครัวเรือน และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง จำนวน 89 ครัวเรือนโดยมุ่งเน้นการศึกษาไปที่ 3 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นแรก เป็นการศึกษาผลกระทบที่มีต่อประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ประเด็นที่สอง เป็นการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ โดยแสดงในรูปของ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ประเด็นที่สาม ศึกษาเปรียบเทียบผลสำเร็จของการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง ระหว่างศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

ผลการศึกษาที่ได้สามารถสรุปออกมาเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก จากผลการสำรวจ ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ โครงการห้วยลึกลักษณะประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีจำนวน 137 ครัวเรือน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 109 ครัวเรือน (ร้อยละ 79.6) มีระดับอายุเฉลี่ยของประชาชนอยู่ที่ 54 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 40.1) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะประกอบอาชีพทำเกษตรกรรม มีจำนวน 83 ครัวเรือน (ร้อยละ 60.6) ขณะที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่นการเป็นผู้นำหมู่บ้าน 2 ครัวเรือน (ร้อยละ 1.5) คณะกรรมการการท่องเที่ยว 1 ครัวเรือน (ร้อยละ 0.7) ประชาชนที่อาศัยบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการ 116 ครัวเรือน (ร้อยละ 84.7) และเป็นผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ อีก 18 ครัวเรือน (ร้อยละ 13.1) เมื่อพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเพียง 21 ครัวเรือน (ร้อยละ 15.3) จำนวนครัวเรือนชุมชนที่มีโอกาสได้ติดต่อรวมถึงได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของโครงการหลวงในเรื่องการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว 86 ครัวเรือน (ร้อยละ 62.8) จำนวนครั้งที่ได้รับการติดต่อจากโครงการ เฉลี่ยประมาณ 2.3 ครั้งต่อปี ขณะที่โครงการขุนวางลักษณะประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีจำนวน 89

ครัวเรือนพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 69 ครัวเรือน (ร้อยละ 77.5) มีระดับอายุเฉลี่ยของประชาชนอยู่ที่ 57 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับ ประถมศึกษา (ร้อยละ 68.5) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวน 76 ครัวเรือน (ร้อยละ 85.4) ขณะที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่นการเป็นผู้นำหมู่บ้าน 1 ครัวเรือน (ร้อยละ 1.1) คณะกรรมการการท่องเที่ยว 2 ครัวเรือน (ร้อยละ 2.2) ประชาชนที่อาศัยบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการ 81 ครัวเรือน (ร้อยละ 91) และเป็นผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ อีก 5 ครัวเรือน (ร้อยละ 5.6) เมื่อพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเพียง 24 ครัวเรือน (ร้อยละ 27) จำนวนครัวเรือนชุมชนที่มีโอกาสได้ติดต่อรวมถึงได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของโครงการหลวงในเรื่องการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว 36 ครัวเรือน (ร้อยละ 40.4) จำนวนครั้งที่ได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวง เฉลี่ยประมาณ 2 ครั้งต่อปี เมื่อเปรียบเทียบประชากรของผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณทั้ง 2 โครงการมีความแตกต่างกันบ้าง ในเรื่องระดับการศึกษาของประชากรที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มีระดับการศึกษาเฉลี่ยสูงกว่าประชากรที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง การประกอบอาชีพของประชากรภายใต้โครงการหลวงห้วยลึกมีความหลากหลายกว่าโครงการหลวงขุนวาง การจัดตั้งกลุ่มในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชากรที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง มีมากกว่าที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ประชากรที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มีโอกาสได้ติดต่อรวมถึงได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวง มากกว่าประชากรที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

เมื่อพิจารณาถึงการได้รับทราบของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึกและขุนวาง พบว่าประชาชนในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึกทราบถึงการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึก 86 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.5) มากกว่าประชาชนในพื้นที่โครงการหลวงขุนวาง 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.4

ประเด็นที่สอง จากผลสำรวจ ผลกระทบ ต่อประชากรบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 แสดงให้เห็นว่า ประชากรบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ทราบถึงผลกระทบทางบวกทางด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการสร้างงานและรายได้จำนวน 34 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.82 เช่น จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรแปรรูป และจากการรับจ้างดูแลสิ่งก่อสร้างของโครงการ ทางด้านสิ่งแวดลอม เช่น การสร้างบ้านพัก และสาธารณูปโภคที่ถูกสุขลักษณะ จำนวน 84 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 61.31 และ สร้างอาคารวัฒนธรรมเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม จำนวน 71 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 51.82 ทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ในเรื่องการกระตุ้นให้ชุมชนได้หวงแหนและรักษาคุณค่าทางธรรมชาติ จำนวน 44 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.12 เช่นกันกับการรักษาวัฒนธรรมประเพณี ส่วนผลกระทบทางลบ

ทางด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องรายได้ส่วนใหญ่มีได้ตกแก่คนในชุมชน จำนวน 114 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 51.82 มีค่าครองชีพที่สูงขึ้น จำนวน 62 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 45.26 ทางด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้สร้างปัญหาให้กับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นมลภาวะทางเสียง ปัญหาขยะ ปัญหาความสะอาดของน้ำ ปัญหาความเสื่อมโทรมของป่า เนื่องจากชุมชนร่วมมือกันในการรักษา และอนุรักษ์ ทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ในเรื่องลักษณะภาษาและการแต่งกายที่เปลี่ยนแปลงไป จำนวน 58 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 42.34 และความฟุ้งเฟ้อรวมถึงมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม จำนวน 40 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 29.20

ในขณะที่ ประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงขุนวาง ทราบถึงผลกระทบทางบวกทางด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการสร้างงานและรายได้จำนวน 65 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 73.03 เช่น รายได้จากการทำงานที่ระลึก และ การรับจ้างเป็นมัคคุเทศก์ ทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างบ้านพัก และสาธารณูปโภคที่ถูกสุขลักษณะ จำนวน 36 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 40.45 และ ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับพื้นที่จำนวน 49 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 55.06 ทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ในเรื่องการกระตุ้นให้ชุมชนได้วางแผนและรักษาคุณค่าทางธรรมชาติ จำนวน 53 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 59.55 เช่นการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ในพื้นที่ ส่วนผลกระทบทางลบ ทางด้านเศรษฐกิจ เรื่องรายได้ส่วนใหญ่มีได้ตกแก่คนในชุมชน จำนวน 51 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 57.3 การที่ค่าครองชีพที่สูงขึ้น จำนวน 49 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 55.06 ทางด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรมจำนวน 32 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 35.96 ส่วนปัญหาเรื่องขยะ ความสะอาดของน้ำ แม้จะมีปัญหาแต่คนในชุมชนช่วยกันดูแล ทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ในเรื่องความฟุ้งเฟ้อรวมถึงมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม จำนวน 48 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 53.93 ลักษณะภาษาและการแต่งกายที่เปลี่ยนแปลงไป จำนวน 46 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 51.69 การมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจำนวน 43 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 48.31 และเกิดความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมในชุมชน จำนวน 40 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 44.94

ประเด็นที่สาม จากผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ แสดงให้เห็นว่าระดับความสำคัญของความพึงพอใจของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ต่อการพัฒนาโครงการโดยรวม นั้น ประชาชนรู้สึก เฉย ๆ ต่อการพัฒนา เช่นเดียวกับโครงการหลวงขุนวาง อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างในเรื่องของความพึงพอใจของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ ได้แก่ การสร้างอาคารเอนกประสงค์เป็นศูนย์ข้อมูล การปรับปรุงเส้นทางเดินเท้า และการจัดสัมมนาการท่องเที่ยวให้ผู้นำท้องถิ่น ในส่วนของผลการพัฒนาโครงการโดยรวมนั้น ประชาชนรู้สึก เฉย ๆ ต่อผลการพัฒนา เช่นเดียวกับโครงการหลวงขุนวาง อย่างไรก็ตามมีความ

แตกต่างในเรื่องของความพึงพอใจของประชาชนบริเวณหมู่บ้านภายใต้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ทั้ง 2 โครงการ ได้แก่ การนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาชุมชน ฟื้นฟูให้เกิดการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิทัศน์ถูกปรับปรุงให้ดีขึ้น

ประเด็นที่สี่ ผลสำเร็จของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง เมื่อเปรียบเทียบของทั้ง 2 ศูนย์ การศึกษาพบว่าผลการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงทั้งสองยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโครงการในด้านการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนในพื้นที่โดยให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งต่างๆ ที่เกิดจากโครงการเหล่านั้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืน เนื่องจากประชาชนที่อยู่ในพื้นที่โครงการหลวงทั้ง 2 ศูนย์ มีรายได้เพิ่มขึ้นจากผลของการดำเนินโครงการไม่มากนัก และรายได้ที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การจำหน่ายของที่ระลึก แต่มีรายได้ที่มาจากที่ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่นบ้านพัก อาคารเอนกประสงค์ อาคารศูนย์วัฒนธรรม จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พบว่าข้อมูลปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงทั้ง 2 โครงการ คือ การที่ชุมชนไม่มีความพร้อมในการดำเนินการ การที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงไม่เปิดโอกาสให้เข้าร่วม/ หรือการที่ชุมชนไม่ทราบว่า จะเข้าร่วมในการบริหารจัดการได้อย่างไร และการที่ไม่มีนักท่องเที่ยว นอกจากนั้น ยังพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายใต้บริเวณศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้งสอง อีกส่วนหนึ่งไม่ทราบถึงการจัดตั้งโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ซึ่งอาจส่งผลถึงการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การที่รัฐบาลจะดำเนินโครงการใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์โดยมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ลงทุนไปแล้วนั้น ก่อนที่จะดำเนินโครงการควรมีการสำรวจความคิดเห็นหรือชี้แจงรายละเอียดของโครงการให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจและหันมาให้ความร่วมมือ ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การลงทุนของรัฐเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนั้นรัฐอาจได้ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงปัญหา/อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนดำเนินการขั้นต่อไปเพื่อให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

2) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยงานหลักเพราะได้รับประโยชน์จากโครงการในการพัฒนาศูนย์โครงการหลวงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และต้องรับผิดชอบดูแลสิ่งต่าง ๆ จากโครงการหลังจากเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ซึ่งต่อจากนั้นจะต้องมีการบำรุงรักษาให้สิ่งต่าง ๆ มีความคงทนถาวร สะอาด สะดวก พร้อมต่อการเข้าพักของนักท่องเที่ยว ดังนั้นศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้งสอง ควรกำหนดแนวทางการดำเนินการ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน

3) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงที่เกี่ยวข้อง ควรจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานโครงการเพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับชุมชน และหน่วยงานอื่น ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำชุมชนในการรวมตัวก่อตั้งกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารการท่องเที่ยวให้สามารถบริหารจัดการกลุ่มต่อไปได้ด้วยความเข้มแข็ง

4) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอาจดำเนินการประสานงานกับหน่วยที่เกี่ยวข้องในด้านการสนับสนุนเงินทุนให้ชุมชนสามารถเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการได้

5) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอาจสนับสนุนให้ชุมชนได้นำสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ของที่ระลึก หากชุมชนสามารถผลิตได้นำมาแสดงหรือวางขายในอาคารศูนย์วัฒนธรรมหรือการให้ชุมชนได้ใช้อาคารอนุสรณ์ประสงค์เป็นศูนย์กลางของการนำเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อให้ชุมชนกล้าลงทุนเพราะมีสถานที่ในการวางสินค้า เพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

6) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงควรที่จะทำการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อดูผลของการดำเนินโครงการว่าสอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

ในการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคมจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามี ข้อควรพิจารณาและเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป ดังนี้

1) การศึกษาคั้งนี้มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ เนื่องจากการเก็บข้อมูลนั้นอยู่ในช่วงฤดูการผลิตของคนในชุมชน ดังนั้น เวลาของผู้ตอบแบบสอบถามจึงมีน้อยประกอบกับความเหนื่อยล้าจากทำงานในช่วงฤดูการผลิตจึงอาจก่อให้เกิดการผิดพลาดของข้อมูลที่ตอบได้

2) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชนเผ่า จึงอาจทำให้การสื่อสารพูดคุยเกิดผิดพลาดได้ ทำให้ผลการศึกษามีผิดพลาดได้เช่นกันดังนั้นผู้ที่ทำการศึกษาในลักษณะเช่นนี้ควรป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น โดยการจัดกลุ่มผู้สัมภาษณ์ให้พร้อม โดยการทำความเข้าใจกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

สิ่งที่ผู้ศึกษาต้องการทราบเพื่อที่จะนำไปสรุปผลในขั้นต่อไป ให้เข้าใจตรงกันและชัดเจน หากกลุ่มประชากรที่จะศึกษาใช้ภาษาต่างกับผู้ศึกษาจึงควรหาล่ามที่เข้าใจภาษาของทั้ง 2 ฝ่ายอย่างดี

3) การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดอยู่บ้างเนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทางด้านภาคตัดขวางขณะที่ในความเป็นจริงแล้วความพอใจของคนแต่ละคน แต่ละชุมชน อาจจะมีระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้จะต้องพิจารณาข้อมูลในอดีตที่ผ่านมาควบคู่ไปด้วย

4) ในเรื่องของผลกระทบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงไม่เพียงแต่จะกระทบต่อรายได้ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมและสังคมเท่านั้น ยังมีผลกระทบต่อปัจจัยอื่นอีกมาก เช่น คุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัย รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้นน่าจะมีการศึกษาถึงผลกระทบต่าง ๆ เหล่านี้ให้มาก จะมีผลต่อภาพรวมที่ชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ. 2544. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำวาง: รายงานวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เดชา ได้สูงเนิน. 2543. การบริหารงานการจัดการการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วิชาการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีระชัย มงคลพันธ์, 2542. ความต้องการและความพร้อมของประชาชนในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตอุทยานแห่งชาติแมปิง ตำบลก้อ อำเภอสี จังหวัดลำพูน.
- ลายศรี หุณฑนะเสรี. รหัสวิชา 2543401 ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวไทย. แหล่งที่มา: <http://human.uru.ac.th/Major-online/travel/page1.htm> 5 เมษายน 2549.
- สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง จังหวัดเชียงใหม่. 2545 [โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง]. (เอกสารไม่เผยแพร่)
- สิริวัฒนา ใจมา และคณะ, 2546. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่: รายงานวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุระภี แพรสกุล. 2536. ทักษะคิของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อโครงการปีรณรงค์ท่องเที่ยวไทยปี 2541 - 2542 ศึกษา กรณีจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุวิทย์ นามแสง. 2536. ผลกระทบและปัญหาที่เกิดจากการทัวร์ป่า กับบริบทและเงื่อนไขทางสังคมเฉพาะกรณีเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่: องค์กรเครือข่ายการจัดการทรัพยากร ภาคเหนือ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรรวรรณ พันธุ์เนตร. 2541. การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัด เชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Chalongphop Sussnagkarn. 1988. **The Long-Term View on Growth and Income Distribution.**

Bangkok: Thailand Development Research Institute.

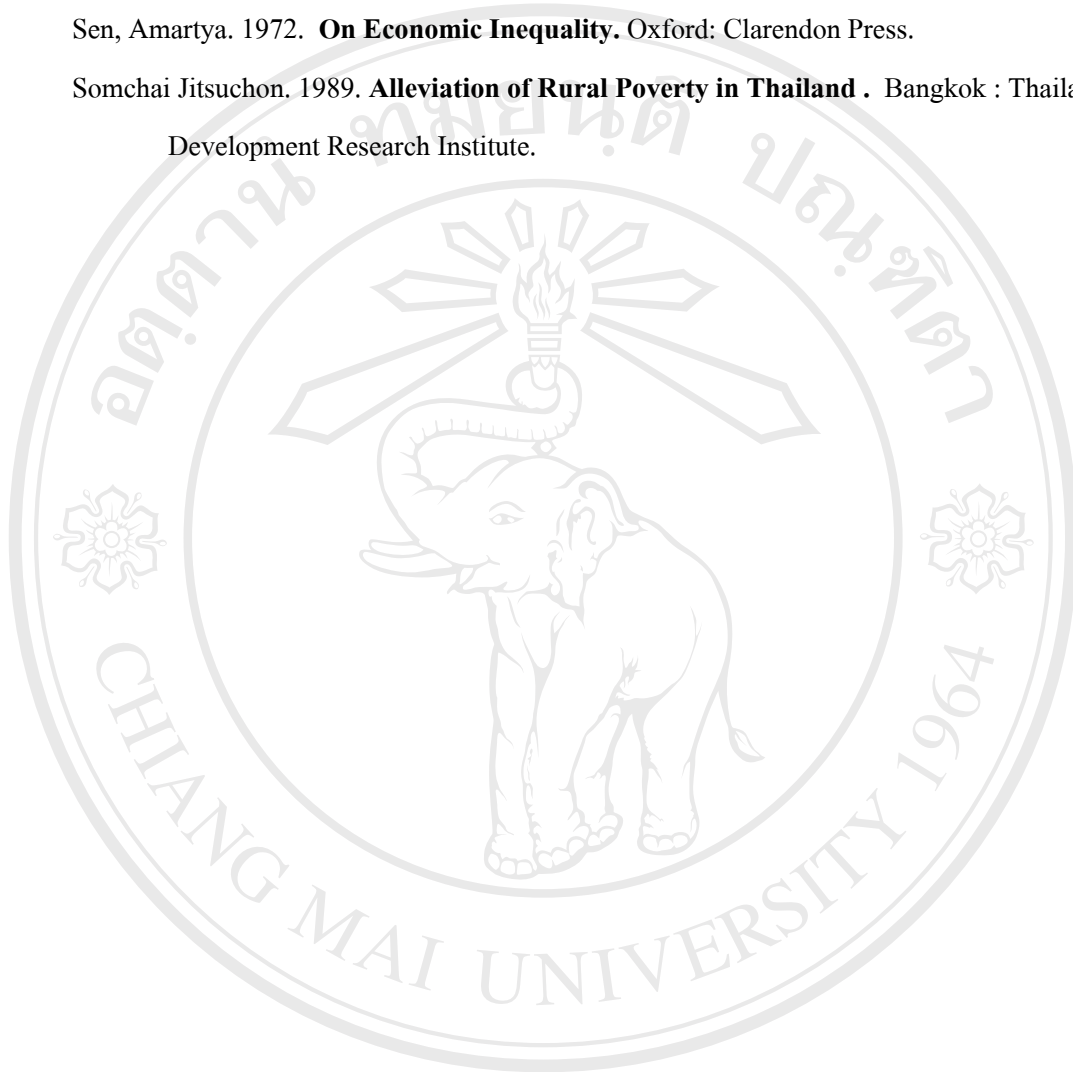
Isra Sarntisart. 1997. "Educational Expansions and Labor Earnings Inequality : the Case of

Thailand between 1998 and 1992”. **Chulalongkorn Journal of Economics** 9, 2 (May)

May 1997: 127 – 174

Sen, Amartya. 1972. **On Economic Inequality**. Oxford: Clarendon Press.

Somchai Jitsuchon, 1989. **Alleviation of Rural Poverty in Thailand** . Bangkok : Thailand
Development Research Institute.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

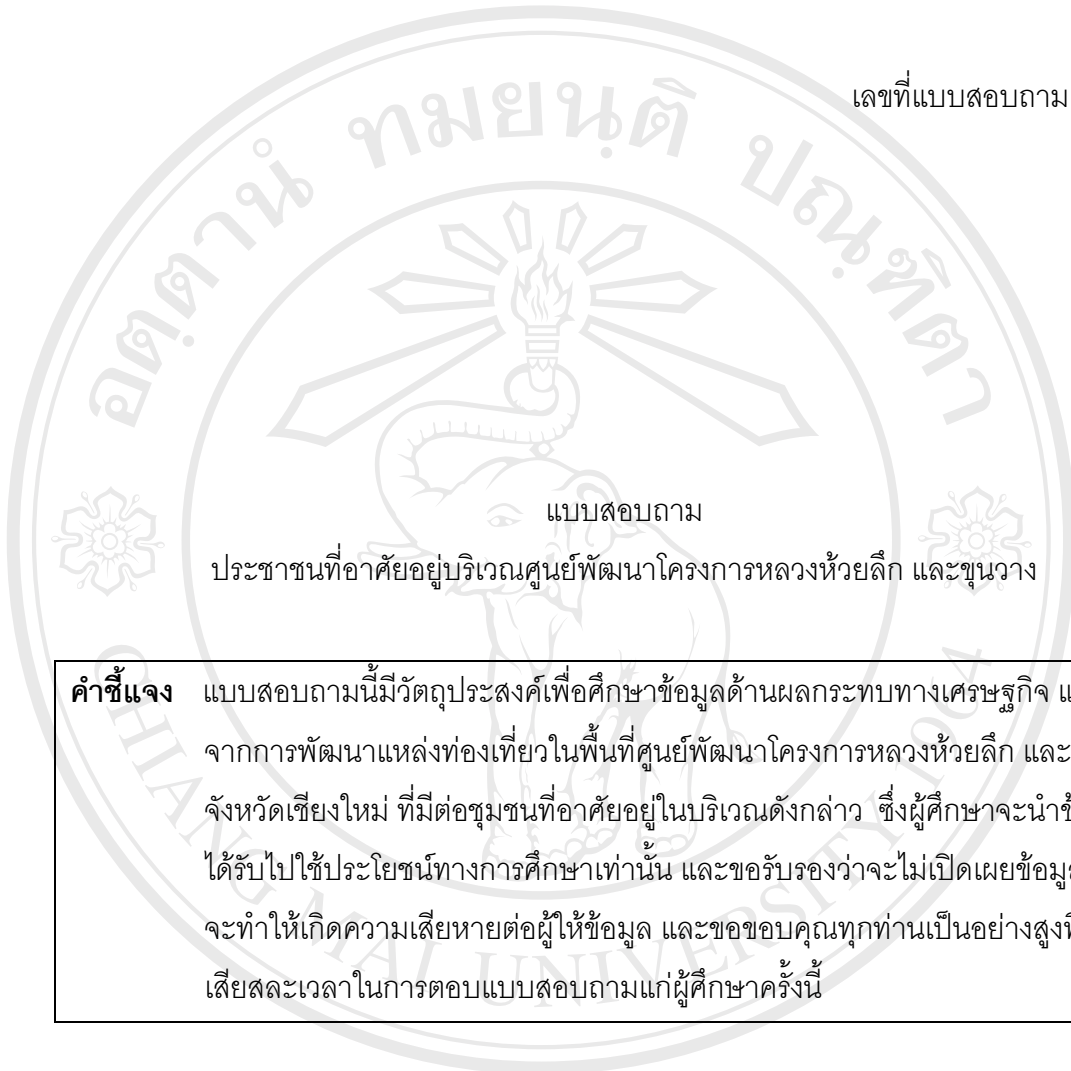
Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคมจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก และขุนวาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว ซึ่งผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น และขอรับรองว่าจะไม่เปิดเผยข้อมูลใดๆ ที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูล และขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามแก่ผู้ศึกษาครั้งนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ชื่อ..... ที่อยู่..... หมู่ที่.....
ตำบล.....
อำเภอ เชียงดาว แม่วาง จังหวัด เชียงใหม่
- อายุ ปี
- เพศ หญิง ชาย
- ความเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึกและขุนวาง
 ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการการท่องเที่ยว
 ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณศูนย์ ฯ อื่น ๆ
- อาชีพหลักของท่าน
 เกษตรกรรม ขายของป่า
 ค้าขาย รับจ้าง
 ลูกจ้างโครงการหลวง อื่นๆ (ระบุ)
- การศึกษา
 น้อยกว่า ป.6 ม.1-ม.3
 ม.4- ม.6 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
- ในชุมชนของท่านได้มีการจัดตั้งกลุ่มแกนนำในการพัฒนาการท่องเที่ยว หรือไม่
 มีกลุ่ม (โปรดระบุตามรายการข้างล่าง) ไม่มี
 เป็นตัวแทนของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
 เลือกรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว
 ให้คำแนะนำในการดำเนินการ
 บริการด้านอาหารแก่นักท่องเที่ยว
 บริการด้านที่พักแก่นักท่องเที่ยว
- ท่านได้มีโอกาสติดต่อและได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่โครงการหลวงเกี่ยวกับการดำเนินโครงการบ้าง หรือไม่
 มีครั้ง/ปี ไม่มี
- ท่านได้มีโอกาสติดต่อกับเจ้าหน้าที่โครงการหลวงในเรื่องอื่น ๆ บ้าง หรือไม่
 มีครั้ง/ปี ไม่มี

10. ท่านทราบหรือไม่ว่าในช่วงที่ผ่านมา ได้มีการการปรับปรุงสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้ จากการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงห้วยลึก / ชุมวาง ในพื้นที่ชุมชนที่อยู่ในเขตศูนย์ฯ ที่ท่านอาศัยอยู่ เพื่อบริการนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่

- ทราบ (โปรดระบุตามรายการข้างล่าง) ไม่ทราบ
- สร้างบ้านพัก/เต็นท์/ห้องน้ำ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว
 - สร้างอาคารอเนกประสงค์ไว้เพื่อเป็นศูนย์บริการข้อมูลและให้บริการนักท่องเที่ยว
 - สร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรมไว้เพื่อเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรมแสดงให้นักท่องเที่ยวได้มาชม
 - ปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้านเพื่อให้การคมนาคมเป็นไปด้วยความสะดวก
 - ปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่
 - ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่
 - จัดฝึกอบรมคนในท้องถิ่นเพื่อให้เป็นไกด์ท้องถิ่น
 - จัดประชุมเชิงปฏิบัติการสัมมนาด้านการท่องเที่ยวให้แก่ผู้นำท้องถิ่น
 - จัดอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ในพื้นที่ชุมชน เช่น การทำไวน์ การทอผ้ากะเหรี่ยง ,การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ข้อมูลด้านทัศนคติ และความพึงพอใจ ต่อโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

11. ท่านมีความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงที่ท่านอาศัยอยู่ อย่างไร

- เห็นด้วย (โปรดระบุตามรายการข้างล่าง)
- สร้างบ้านพัก/เต็นท์/ห้องน้ำ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว
 - สร้างอาคารอเนกประสงค์ไว้เพื่อเป็นศูนย์บริการข้อมูลและให้บริการ
 - สร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรมไว้เพื่อเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม
 - ปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้านเพื่อให้การคมนาคมเป็นไปด้วยความสะดวก
 - ปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่
 - พัฒนาภูมิปัญญาให้กับชุมชน
 - นำความรู้หรือสิ่งที่ได้รับมาปรับปรุงแนวทางอาชีพ (เช่น การแปรรูปผลผลิตเพื่อขาย)
 - กระตุ้นให้ชุมชนได้รักษาเอกลักษณ์ของชุมชนด้วยความภูมิใจ

12.2 สร้างอาคารอเนกประสงค์ไว้เพื่อเป็นศูนย์บริการข้อมูลและให้บริการนักท่องเที่ยว

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

12.3 สร้างอาคารศูนย์วัฒนธรรมไว้เพื่อเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรมแสดงให้นักท่องเที่ยวได้มาชม

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

12.4 ปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้านเพื่อให้การคมนาคมเป็นไปด้วยความสะดวก

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

12.5 การปรับปรุงเส้นทางเดินเท้า

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

12.6 ปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

12.7 ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

12.8 จัดฝึกอบรมคนในท้องถิ่นเพื่อให้เป็นไกด์ท้องถิ่น (ที่ มช.)

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

12.9 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการสัมมนาด้านการท่องเที่ยวให้แก่ผู้นำท้องถิ่น (ที่ มช.)

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

12.10 จัดอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ในพื้นที่ชุมชน เช่น การทำไวน์ การทอผ้ากะเหรี่ยง ,การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

13. ท่านคิดว่า ท่าน/ชุมชนของท่านพอใจต่อผลการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงในพื้นที่ชุมชนของท่าน หรือไม่

13.1 เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

13.2 เป็นการสร้างงาน/อาชีพเสริม เพิ่มขึ้นทำให้ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่เมือง

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

13.3 นำความรู้หรือสิ่งที่ได้รับมาพัฒนาชุมชน

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

13.4 ฟื้นฟูให้เกิดการรักษาวัฒนธรรมประเพณีสืบต่อไป

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

13.5 เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นได้วางแผนและรักษาคุณค่าของธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อมที่มี ให้คงอยู่สืบไป

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

13.6 ภูมิทัศน์ถูกปรับปรุงให้ดีขึ้น

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

13.7 อื่น ๆ (ระบุ).....

- พอใจ ไม่พอใจ เฉย ๆ

ข้อมูลด้านผลกระทบ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

14. ท่านทราบว่า การดำเนินการของโครงการในสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้มีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ
ต่อชุมชนของท่าน หรือไม่

14.1 การสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

- ทราบ (โปรดระบุตามรายการข้างล่าง) ไม่ทราบ
- จากการจัดอบรมการผลิตของที่ระลึก
 - จากการจัดอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
 - จากการจัดอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นเช่นการทำไวน์,
การทอผ้ากะเหรี่ยง เป็นต้น
 - จากการจัดอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์
 - อื่น ๆ.....

14.2 ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น

- ทราบ ไม่ทราบ

14.3 เป็นการสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่าย

- ทราบ ไม่ทราบ

14.4 อื่น ๆ ... (โปรดระบุ).....

- ทราบ ไม่ทราบ

15. ท่านทราบว่า การดำเนินการของโครงการในสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้มีผลกระทบทางด้าน
สิ่งแวดล้อมต่อชุมชนของท่าน หรือไม่

15.1 การสร้างสิ่งต่างๆ ให้แก่ชุมชน

- ทราบ (โปรดระบุตามรายการข้างล่าง) ไม่ทราบ
- การสร้างบ้านพักและสาธารณูปโภคที่ถูกละเลย

- การสร้างอาคารเอนกประสงค์เป็นศูนย์บริการข้อมูล
- การสร้างอาคารวัฒนธรรมเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม
- การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับพื้นที่
- การปรับปรุงถนนระหว่างหมู่บ้าน
- อื่น ๆ...(โปรดระบุ).....

15.2 เป็นการทำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรม

- ทราบ ไม่ทราบ

15.3 ทำให้เกิดปัญหาทางด้านความไม่สงบ

- ทราบ ไม่ทราบ

15.4 ทำให้เกิดปัญหาขยะ และความไม่สะอาดของน้ำ

- ทราบ ไม่ทราบ

15.5 ทำให้มีจลาจลเข้ามาในรูปนักท่องเที่ยว

- ทราบ ไม่ทราบ

15.6 อื่น ๆ...(โปรดระบุ).....

- ทราบ ไม่ทราบ

16. ท่านทราบว่า การดำเนินการของโครงการในสิ่งต่างๆ ตามข้อ 14,15 รวมถึงการจัดสัมมนา ด้านการท่องเที่ยวให้แก่ผู้นำท้องถิ่น มีผลกระทบทางด้านวัฒนธรรมและสังคมต่อไปนี้ ต่อ ชุมชนของท่าน หรือไม่

16.1 เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนได้วางแผนและรักษาคุณค่าของธรรมชาติ

- ทราบ ไม่ทราบ

16.2 เป็นการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในพื้นที่

- ทราบ ไม่ทราบ

16.3 เป็นการพัฒนาภูมิปัญญาให้กับชุมชน

- ทราบ ไม่ทราบ

16.4 เป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์และรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน

- ทราบ ไม่ทราบ

16.5 เป็นการส่งเสริมให้รักษาวัฒนธรรมประเพณี

- ทราบ ไม่ทราบ

16.6 เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านภาษาและการแต่งกาย

- ทราบ ไม่ทราบ

16.7 เกิดความฟุ้งเฟ้อรวมถึงมีความประพฤติไม่เหมาะสม

ทราบ

ไม่ทราบ

16.8 ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ทราบ

ไม่ทราบ

16.9 เกิดการขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมในชุมชน

ทราบ

ไม่ทราบ

16.10 ก่อให้เกิดความรู้สึกแตกต่างระหว่างชนชั้น

ทราบ

ไม่ทราบ

16.11 อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ทราบ

ไม่ทราบ

ข้อมูลด้านรายได้ที่เพิ่มขึ้น ของผู้ตอบแบบสอบถาม

17. ท่าน/ชุมชนของท่านได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากการดำเนินโครงการ ฯ หรือไม่

ได้รับ (โปรดระบุตามรายการข้างล่าง)

ไม่ได้รับ

จากการเป็นไกด์ท้องถิ่น

..... บาท/ปี

จากการผลิตของที่ระลึกขาย

..... บาท/ปี

จากการขายผลิตผลทางการเกษตรแปรรูป

..... บาท/ปี

จากการรับจ้างในการดูแลสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ของโครงการ ฯ

บาท/ปี

อื่น ๆ

บาท/ปี

..... บาท/ปี

ข้อมูลด้านอื่น ของผู้ตอบแบบสอบถาม

18. ก่อนที่จะมีโครงการฯ ในชุมชนของท่านมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวหรือไม่

มี

ไม่มี

19. หลังจากการดำเนินโครงการ ฯ (ปี 2547) มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เพิ่มขึ้นหรือไม่

เพิ่ม

ไม่เพิ่ม

20. ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นก่อนการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงในฐานะที่ท่านได้อาศัยอยู่ซึ่งอาจได้รับผลกระทบด้านต่าง ๆ ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ได้แสดงความคิดเห็น

ไม่ได้แสดงความคิดเห็น

21. ท่าน / สมาชิกในครอบครัวของท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมตามข้อต่อไปนี้หรือไม่

ได้เข้าร่วม (โปรดระบุตามรายการข้างล่าง) ไม่ได้เข้าร่วม

- เข้าร่วมอบรมเป็นไกด์ท้องถิ่นที่ มช.
- เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการสัมมนาด้านการท่องเที่ยว ที่ มช.
- เข้าร่วมอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

22. จากการที่ท่าน/คนในชุมชนของท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมตามข้อ 10 แล้ว หลังจากนั้นได้นำความรู้ที่ได้รับมาจัดการท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน หรือไม่

ได้ใช้ (โปรดระบุตามรายการข้างล่าง) ไม่ได้ใช้ (ข้ามไปตอบข้อ 23)

- ประกอบอาชีพได้ท้องถิ่นนำนักท่องเที่ยวไปชมสถานที่ต่างๆ
- สามารถทำของที่ระลึกขายให้นักท่องเที่ยวได้
- สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและสามารถขายได้
- สามารถแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรขาย
- อื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

23. จากการที่ท่าน/คนในชุมชนของท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมการอบรมเป็นไกด์ท้องถิ่น , การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการสัมมนาด้านการท่องเที่ยว , การเข้าร่วมอบรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แล้ว ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาจัดการท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน เป็นเพราะเหตุใด

- ไม่มีนักท่องเที่ยว
- ไม่มีเงินทุน
- ไม่มีตลาด
- กลัวว่าเมื่อผลิตแล้วไม่สามารถขายได้
- ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งต่าง ๆ ของโครงการ ฯ
- อื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

24. กรณีที่ท่านไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนั้นเป็นเพราะเหตุใด

- ชุมชนไม่มีความพร้อมในการดำเนินการ
- ชุมชนไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการ
- ชุมชนไม่สามารถรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการได้
- ชุมชนไม่มีเงินทุนในการดำเนินการ
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมในการบริหารจัดการ
- ชุมชนไม่ทราบว่าจะเข้าร่วมได้อย่างไร
- อื่น ๆ..(โปรดระบุ).....

25. ท่านคิดว่า รายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน ส่วนใหญ่ตกอยู่ที่ใคร/กลุ่มใด

☐ ชุมชน	☐ คณะกรรมการการท่องเที่ยว
☐ ไกด์ท้องถิ่น	☐ บริษัททัวร์ ต่าง ๆ
☐ โครงการหลวง ฯ	☐ อื่น ๆ.....

26. ข้อเสนอแนะอื่นต่อโครงการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

.....

.....

ภาคผนวก ข

ภาพถ่ายภายในโครงการหลวง ห้วยลึก ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2549

ภาพแสดงหน้าโครงการหลวงห้วยลึก

ภาพแสดงบ้านพักนักท่องเที่ยว

ภาพแสดงอาคารเอนกประสงค์

ภาพแสดงอาคารวัฒนธรรม

ภาพแสดงแปลงสาธิตเกษตร

ภาพแสดงบริเวณโดยรวมของโครงการหลวงห้วยลึก

ภาคผนวก ค

ภาพถ่ายภายในโครงการหลวง ชุนวาง ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2549

ภาพแสดงหน้าโครงการหลวงชุนวาง

ภาพแสดงบ้านพักนักท่องเที่ยว

ภาพแสดงอาคารเอนกประสงค์

ภาพแสดงอาคารวัฒนธรรม

ภาพแสดงแปลงสาธิตเกษตร

ภาพแสดงบริเวณอาคารสำนักงานของโครงการหลวงขุนวาง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางวานี อิ่มเอม
วัน เดือน ปี เกิด	30 ตุลาคม 2503
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ปีการศึกษา 2520 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาบัญชี มหาวิทยาลัย รามคำแหง ปีการศึกษา 2525
ประวัติการทำงาน	หัวหน้าแผนกบัญชี บริษัทเอื้อวิทยาเครื่องอุปกรณ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2526-2528 เจ้าหน้าที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถึงปัจจุบัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved